

# داستانه گانی رؤسته می زال

شاكاره گانی ئەدەبیاتی ئێرانی بۆ منداڵان و تازەلوان

وەرگیرانی: یاوەر





ناوی کتیب: داستانہ کانی روستہ می زال  
بایہ ت: شہش داستان لہ داستانہ کانی روستہ می زال  
نامادہ کردن و وەرگیرانی: یاوەر محمد  
دیزاینی ناوہوہ: چوارچرا  
شوینی چاپ: چوارچرا  
تیراژ: 5000  
نوبہ تی چاپ: چاپی یەكەم 2015



چېرۆكە خوشەكانى شانامە

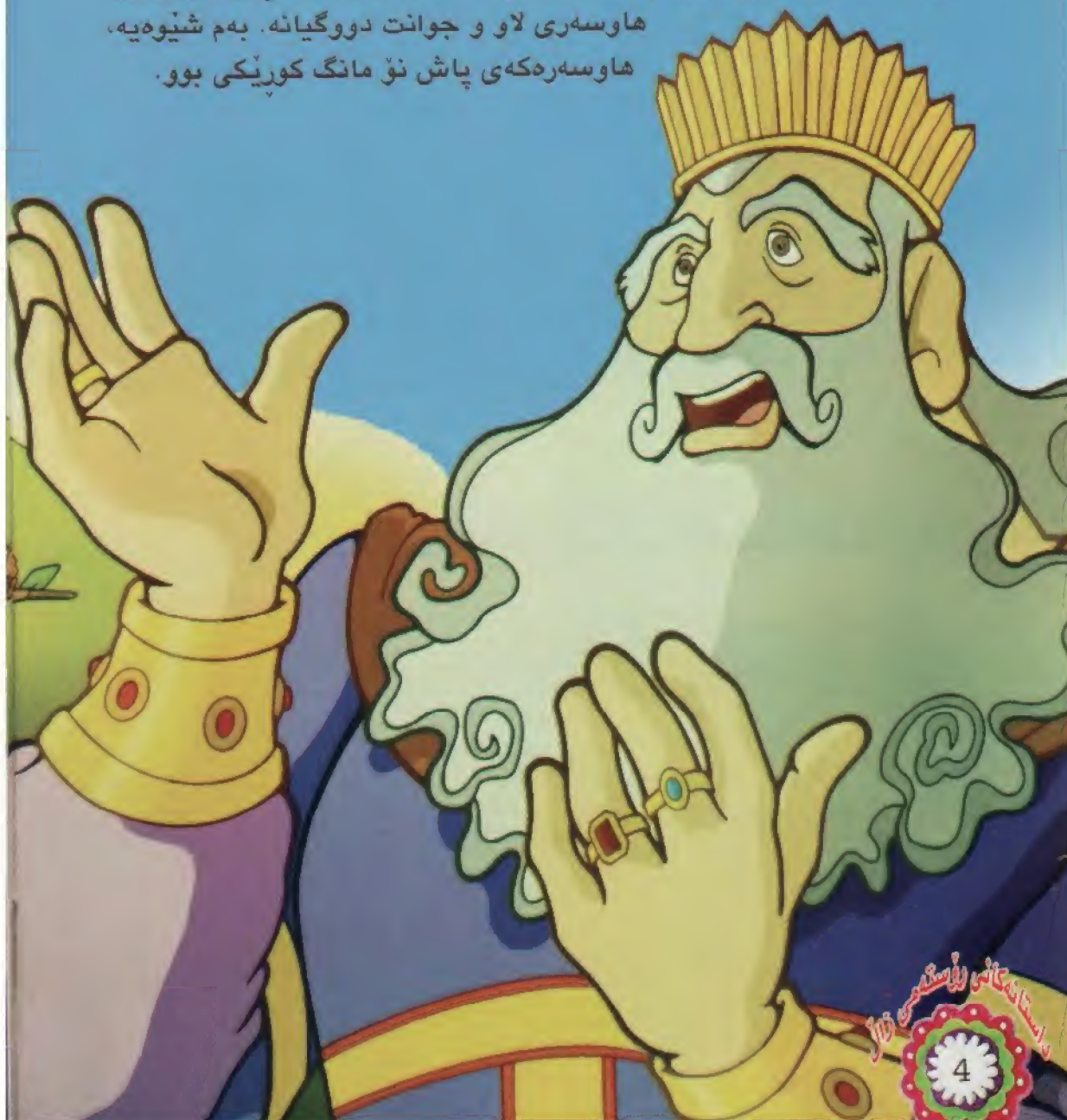
# زال و سيمورغ

شاكارىكانى ئەدەبىياتى ئىرانى بۇ مىندانان و تازەلاوان

ئەنئەنىۋىي نۇسخىسى پەناھىن ئازاد  
يېڭىلىشىش: ئەمىرى ئەكبەر

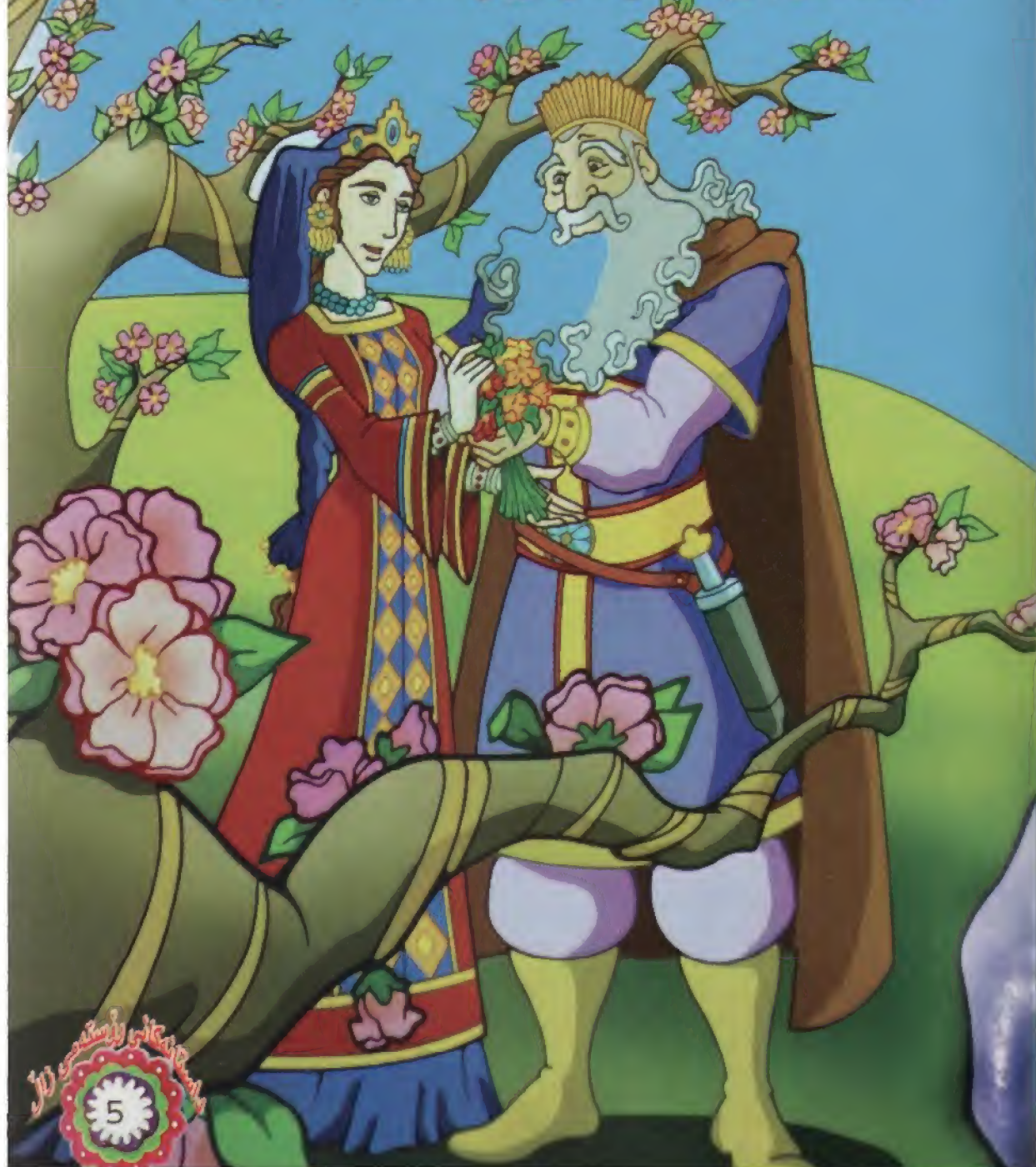


روژيک له روژان پالەوانىک بەناوى سام لە زابۇلستاندا فەرمانرەوايى دەکرد،  
 سام گەيشتەبوو تەمەنى پىرى ، بەلام کورى نەبوو کە لەدواى خوى ببێتە  
 دەسەلاتدارى زابۇلستان. ھەر بەو بۆنەشەو زۆر دنگران بوو. روژيک  
 لەروژان بەدلى شکاوەو روپکردە قاپى خوداو دۆعايەكى زورى کردو  
 داواى کرد خودا کورپىكى پى بپەخشیت. ماوەيەكى پى چوو، روژيک لەو  
 روژانە کە بۆراو چوو بوو، پەيامنيرىک پەيامىكى بوى ھينا. پەيامنيروتى:  
 ھاوسەرى لاو و جوانت دووگيانە. بەم شيوەيە،  
 ھاوسەرەكەى پاش نۆ مانگ کورپىكى بوو.



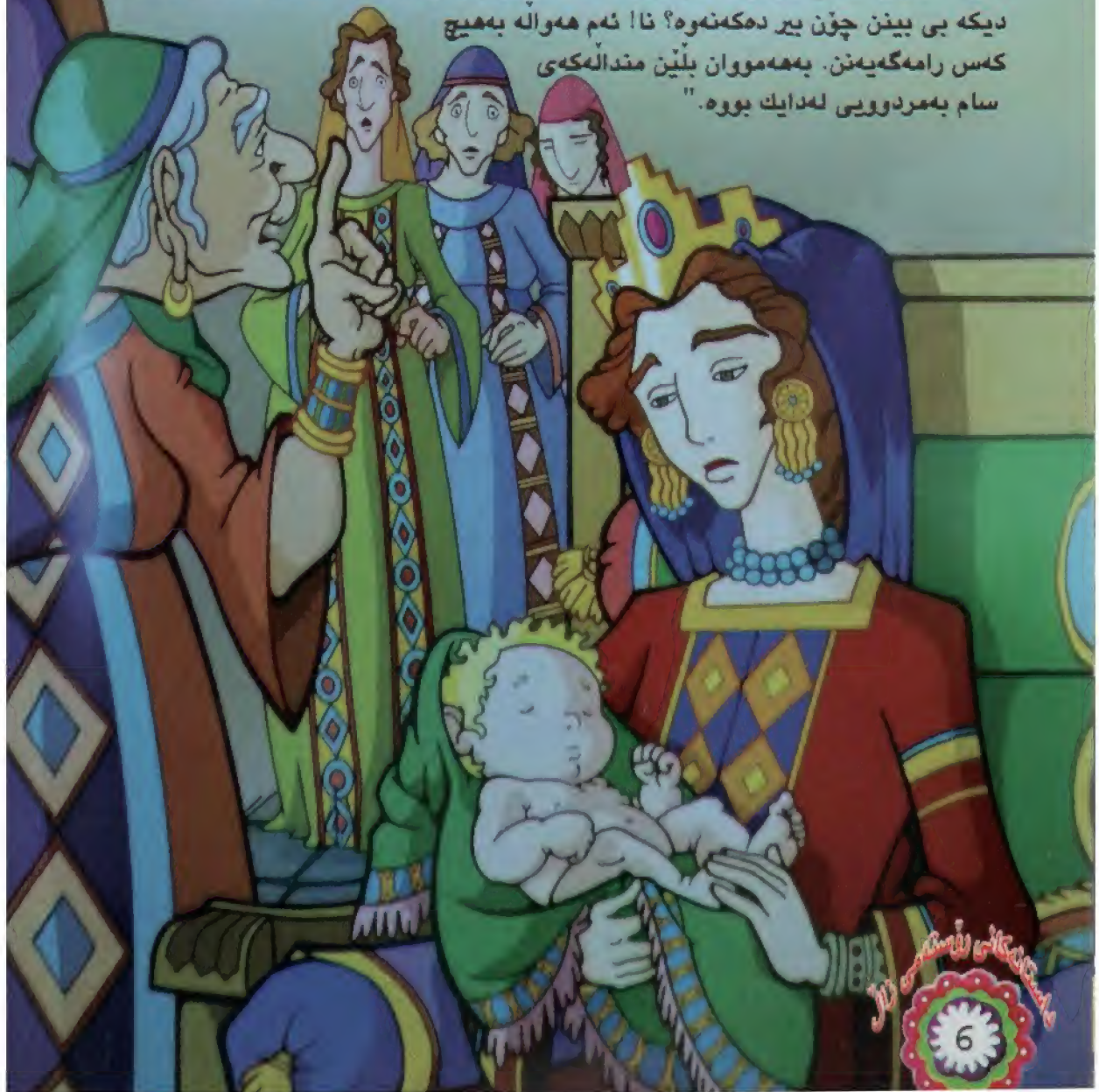


مندالیکى تەندروست و بەھىز بوو، بەلام لەش و قرى وەکوو بەفر سىپى بوو.  
لەو سەردەمەدا، خەلك پىيان وابوو ئەو مندالانە چارە رەشى و بەدبەختى  
بەدواى خوياندا دىنن. ھەر بەم بۆنەيەشەو ھىچكام لەدايەنەکانى  
کوۆشکە نەيان وىرا ھەوائى لەدايەنبوونى مندالەكە بەسام رابگەيەنن.





لەنێو پەرەستارەکانی کۆشکەکەدا پیریژنیکی ھەلکەوتە ھەبوو، زۆر زانا بوو. پیریژن وتی:  
 "دەرگاکیان داخەن. با بزانین چۆن ئەم ھەوالە بەسام رابگەیەنین." ھەوت رۆژ لەرووداوەکە  
 تێپەری، لەرۆژی ھەشتەمدا، پیریژن وتی: "دەبێت خۆم بۆ لای سام بڕۆم و نەرمی بکەم."  
 پیریژن دواتر بۆ بینینی پالەوانەکە سەردانی کرد. ئەو وتی: "ئەي پالەوان سەرئەنجام  
 کۆرێکتان بوو. کۆرێک کە وەکۆو مندالی شێر بەھێزە، بەلام پرچەکانی وەکۆو بەفرەو لەشی  
 وەکۆو زیو نەدرەوشیتەو." کاتێک سام ئەم ھەوالەي بیست شلەژاو وتی: "چیت وت؟  
 پرچەکانی سپییە؟ دەمەوتت ببینم." کاتێک مندالەکەي بینی زۆر زۆر خوشحال بوو، بەلام  
 وتی: "خوايە من چ تاوانێکم کردبوو کە مندالێکی بەو جۆرەت بەمن داو؟ ئەگەر کەسانی  
 دیکە بي بینن چۆن بیر دەکەنەو؟ نا! ئەم ھەوالە بەھێچ  
 کەس رامەگەيەنن. بەھەمووان بڵێن مندالەکەي  
 سام بەمردوویی لەدایک بوو."



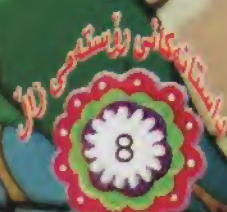






[www.iqra.ahlamontada.com](http://www.iqra.ahlamontada.com)

ئەلکەتەب ( کوردی ، عەرەبی ، فارسی )





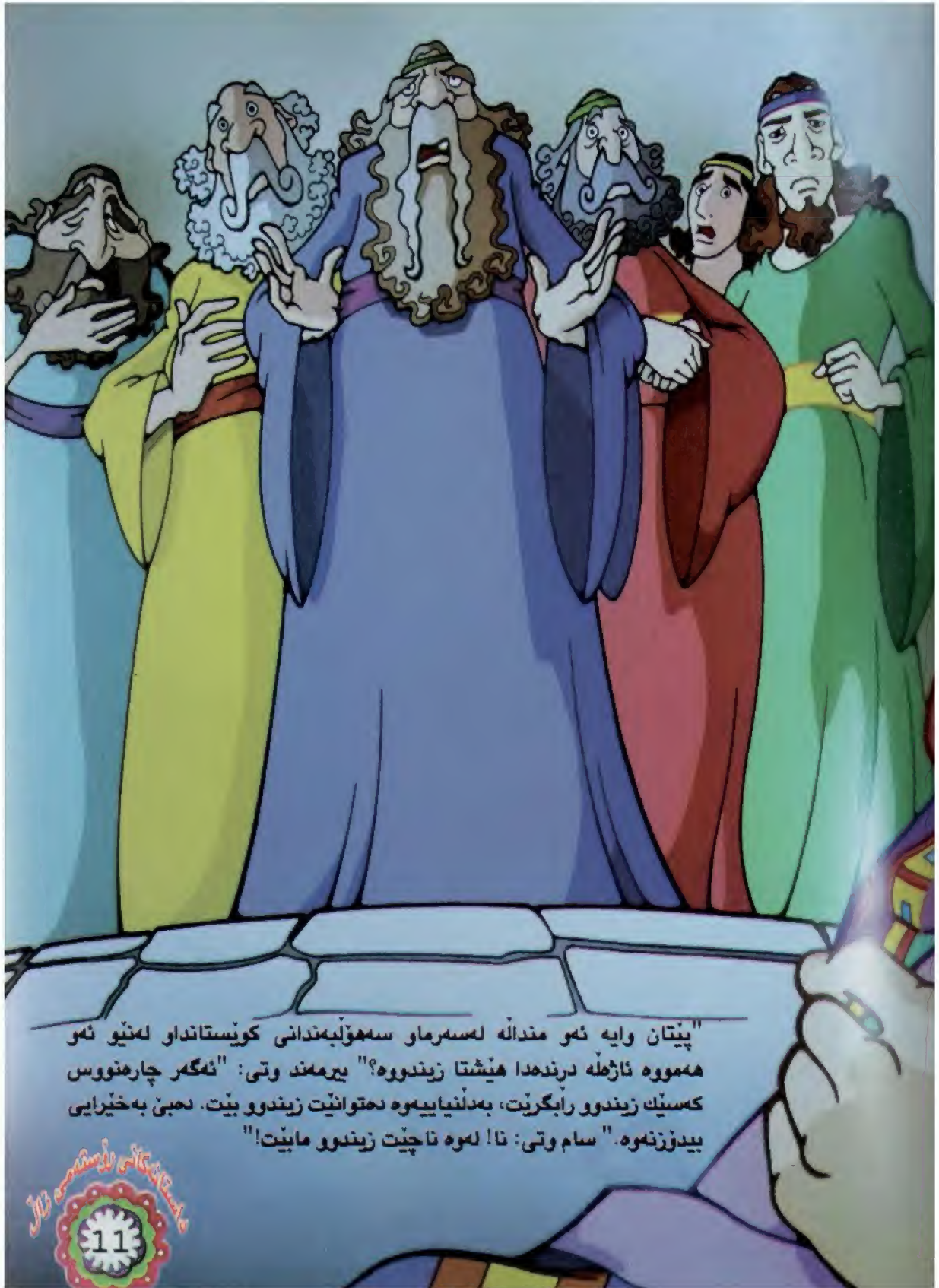


دوای ئەوە فەرمانی دا منداڵە کە بۆ کێوی ئەلبۆرز بێن و هەر لەوێدا بە جێی  
بێلن. روژی دوایی سەربازەکانی تاییبەتی سام، فەرمانەکیان بە جێ  
گەیاند. لە سەر لوتکەی کێوی ئەلبۆرزدا سیموڕغێک هێلانەی کردبوو ئەو  
روژه سیموڕغ بۆ راو هەلگریبوو بۆ ئەوەی جوجگەکانی تیر بکات. لە پیر  
چاوی بە منداڵێک کەوت. سیموڕغ لە داوینەی کێودا نیشته وەو منداڵە کە  
بۆ هێلانە کەیی برد. بەلام کاتێک ویستی منداڵە ساواکە پارچە پارچە بکات،  
بەزەیی پێدا هاتە وە. سیموڕغ وەکۆی جوجگەیی خۆی ناگاداری لەو منداڵ  
کرد. سالاغێک قەبەر بوو و منداڵ گەورەو بەهێز بوو.

شەرىك سام خەم دەپىنىت كە پىياۋىكى ئەسپ سوار دىتە خەمى و پىيى دەلىت: "ئەي پالەوان ئەمەندەلى لەكىۋى ئەلبۇرۇزدا بەجىت ھىشتىبو، ھىشتا زىندوۋە" كاتىك سام لەخەم راپەرى، بىرمەندەن و شەرقەكارانى نىزىكى خۇي بانگەشت كىردو خەمەكەي بۇ گىرەنەمە. دواتر بۇيانى گىرەنەمە كە: "مەن چەندىن سال لەمەپىش مەندالە ساۋاكەي خۇم لەكىۋى ئەلبۇرۇزدا بەجىشتىوۋە بۇ ئەمەي لەۋىدا بىرەت. چۈنكە پىم وابوۋ خەك گالتەم پى دەكەن كۆرىك بۈۋە كە پرچەكانى سىپى بۈۋە. " بىرمەندى گەرەي كۆشك ھاتە پىشەمەمە وتى: "ئەي پالەوان ھەمەمە گىيان لەبەرىك ئاگاي لەمەندەلەكەي خۇي دەپىت، ئىۋە چۈن دلتان ھات مەندالە بى تاۋانەكەي خۇتان بەتاق و تەمىيا لەكۆستاندا بەجى بىلن؟" سام سەرى دانەۋاندو وتى: "ئەمە كات پىم وابوۋ ئەمە مەندالە چارمەشىمان بۇ دىتەت، بەلام ئىستە مەزانمە كە ئىۋە راست دەكەن، نازانمە چى بىكەم؟..." دواتر كەمەك بى دەنگ بوو و دىرەمەي بەقسەكانى دا:





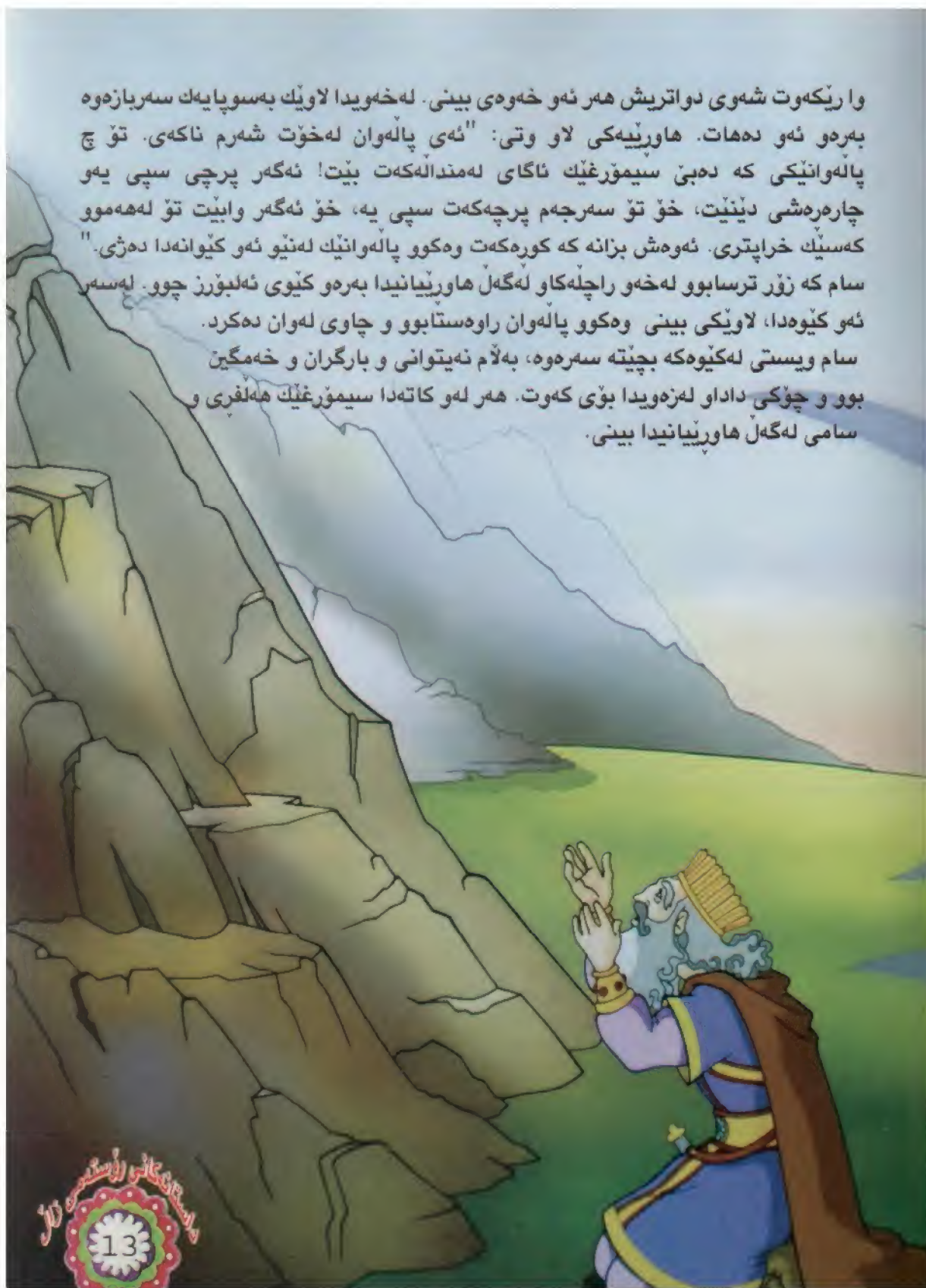


"پیتان وایه ئەر مندالە لەسەرماو سەھۆلبەندانی کۆیستانداو لەخێو ئەر  
 ھەموو ئازمە درندەدا ھیشتا زیندوو؟" یرمەند وتی: "ئەگەر چارەنووس  
 کەسێک زیندوو رابگریت، بەدنیایییەو دھتوانیت زیندوو بیت، دھبی بەخیرایی  
 بیدۆزنەو." سام وتی: نا! لەو ناچیت زیندوو ماییت!"





ۋارىكەت شەۋى دواترىش ھەر ئەۋ خەۋەى بىنى. لەخەۋىدا لاۋىك بەسۋاپايەك سەربازەۋە  
بەرەۋ ئەۋ دەھات. ھاورپىيەكى لاۋ وتى: "ئەى پالەۋان لەخۆت شەرم ناكەى. تۆ چ  
پالەۋانىكى كە دەبى سىمۇرغىك ئاگاي لەمنداۋەكەت بىت! ئەگەر پرچى سىپى يەۋ  
چارەرشى دىنىت، خۆ تۆ سەرجەم پرچەكەت سىپى يە، خۆ ئەگەر واىت تۆ لەھەموو  
كەسىك خراپىتى. ئەۋەش بزانە كە كورەكەت ۋەكوو پالەۋانىك لەنىۋ ئەۋ كىۋانەدا دەژى."  
سام كە زۆر ترسابوو لەخەۋ راجلەكاۋ لەگەل ھاورپىيانىدا بەرەۋ كىۋى ئەلبۇرز چوو. لەسەر  
ئەۋ كىۋەدا، لاۋىكى بىنى ۋەكوو پالەۋان راۋەستابوو ۋ چاۋى لەۋان دەكرد.  
سام وىستى لەكىۋەكە بچىتە سەرەۋە، بەلام نەيتۋانى ۋ بارگران ۋ خەمگىن  
بوو ۋ چۆكى داداۋ لەزەۋىدا بۆى كەوت. ھەر لەۋ كاتەدا سىمۇرغىك ھەلفىرى ۋ  
سامى لەگەل ھاورپىيانىدا بىنى.







سىمۇرغ گەراپەھەم بەزالى وت: "ئەمە  
 دەسەلاتدارە پالەوانە باۋكى تۆيە، ئىتركاتى  
 ئەۋەيە بېرۋىت و لەگەل مەۋقەكاندا بېرۋىت. مەن  
 ئاگادارىم لى كەردى، ئەركى خۇم بەجى  
 گەياندوۋە. ناۋى داستانم لەسەرت دانائو  
 قىرم كەردى چۈن لەگەل مەۋقەكاندا قەسە  
 بىكەيت. ئەۋەش بزانە كە زۆرم خۇش  
 دەۋىت. داستان وتى: "ۋادىارە ئىتر لەمەن  
 ماندوو بوۋى؟" سىمۇرغ وتى: "ئىتر  
 كوۋىستان جىگەي تۆ نىيە، كۆپم. باۋكى تۆ  
 دەسەلاتدارى زابۇلستانەم پالەۋانى  
 پالەۋاننە. تۆ دەۋانى كارى گەۋرە بىكەيت."  
 پاشان بالىكى خۇي دەرھىناۋ بەزالى داۋ  
 پىي وت: "ھەركاتىك لەرۋىندا توۋشى كىشە  
 بوۋىت، كەمىكى لى بسوۋىتىنى تا بىم  
 بەھانائەۋە. ھەركاتىك وىستت سەردانى مەن  
 بىكەيت، لەخزەتتەم. "سەرنەجام داستان  
 مى پى دا.









سیمۆرغ به چنگی زالی گرت و هه لفری و له کیوی نهلبۆرزهوه  
 به رهو خوارهوه هات و نیشتهوه. سام و هاورپییانی له بینینی  
 سیمۆرغی زه به لاه سهریان سوورما بوو. سیمۆرغ تهپ و توژیکی  
 وای کرد که هه مووان لاچوون. پاشان به هیمنی داستانی له سههر  
 زهوی داناو سه ره له نوێ هه لفری. سام به خیرایی کوره که ی له ئامیز  
 گرت و به گریان هه روو خساری ماچ کرد. نهو وتی: "کورم لیم  
 ببووره و رابردوو له بیر بکه. من ناوی زالت لی ده نیم و له مړو به ولاوه  
 هه رچیت بوویت بوئی دابین ده کهم."





پانشان سام جلینگی پاشایانگ که له گهل خرمیدا میفتایوی و فیلیکی گهوره و سپی به زال  
به خشی. نهوان له نئو شایی و مه لپه پرگنیدا زالیان پی زابولستان هینایه وه. سام جه ژنیکی  
گهوره ریگخست. تهواوی خهک لهو جه ژنه دا به شداریان کرد. بۆ ماوهی چه نئین رۆژ  
دهستیان دایه رابواردن و شایی و هه لپه پرکی. کاتیک نهو ههواله به مه نوچیه پاشای شیران  
گه یشت. نهویش کوره کهی، واته نهو زهری بۆ زابولستان قارد بۆ نهو دهی  
پیرۆزیایی بکات و له گهل زالدا بۆ کۆشکه کهی خوئی بانگه یشتی بکات.

کۆتایی



چېرۈكە خوشەكانى شانامە

# مندالى رۈستەم وقەلى سپەند

شاكارمگانى ئەدەبىياتى ئىرانى بۇ مندالىن و تازەلاوان





ھېشتا چەند رۆژ لەزەماوەندى زال و روودابە تى نەپەريبوو، روودابە دووگيان  
 بوو و پاش نۆ مانگ كاتى مندالبوونى گەيشت. بەلام روودابە نازاريكى زۆرى  
 ھەبوو نەيدەتوانى منداڵەكەى بيبێت. زال فەرمانى دا كە ھەموو پەرەستارە  
 شارەزاكان بۆ ئەوى بنيرن بۆ ئەوێ روودابە رزگار بكەن. بەلام ھىچ كاميان  
 كاريكى ئەوتويان پى ئەكرا تا ئەوێ كە زال سيموورغى بىر كەوتەو، ئەو تۆزىك  
 لەپەري سيموورغى ئاگر تيبەردا. لەپەر ئاسمان ليل و تاريك بوو و سيموورغ  
 بەبال ليدان سەرى ھەلدا. سيموورغ لەزالى پرسى: "چ رووداويك  
 قەوماو وە منت بانگەيشت كردووە؟" زال وتى: "روودابە ناتوانيت  
 منداڵەكەى بيبێت. دەترسم بمریت!"







سىمۇرغ وتى: "ئاگادارىيە ئەم مەندالە مەندالىكى  
ئاسايى ئىيە، ئەم مەندالە لەدەھاتوودا ۋەكۆۋ شىر  
بەھىز و ئازا دەيت." پاشان فېرى كەرد كە چۆن  
لەشېرى روۋەكەكان شەرىيەتى ھۆشېمە ساز بىكات و بەروودابەي  
بەدات بۆ ئەۋەي لەسەرخۆي بېيت. سىمۇرغ وتى: "كاتىك روودابە لەسەرخۆي  
چۆ، دەبى پىزىشكىك ئاگادارى لى بىكات و مەندالەكە يىنىتە دەرەۋە." زال  
شەلەبەۋ، وتى: "بەلام دەترىم روودابە بىمىت." سىمۇرغ وتى: "مەترىسە  
پىزىشك دەبى جىگەي بىزەكە بەدۆرىتەۋە بە بالى مەن بىزەكە بەمالىت. دىلنابە  
بىزەكە زۆر زۆۋ سارىز دەيتەۋە." زال شەرىيەتى ھۆشېمە بەروودابە دا، بۆ  
ئەۋەي روودابە بېھۇش بىت. پىزىشكى تايىبەت ئاگادارى لى كەرد سەرنەنجام  
روودابە مەندالەكەي بو.



كاتىك كە پزىشك زىگى روودابەى دووريىهە، زال بالى سىمۇرغى لەسەر برىنەكە مالى. پاش  
 كاترميرىك روودابە تەندروست و سالم ھۇشيارى خۇى بەدەست ھىنايەو. زال لەخۇشياندا  
 ھاوارى كردو وتى: "جەئنىكى گەورە رىكبخەن. كورەكەم رۇستەم بەتەندروستى لەدايك  
 بوو. "رۇستەم زۆر گەورەتر لە منداكىكى ئاسايى بوو. بەجۇرىك كە دە ژن شىريان پى دەداو  
 كاتىك كە تۆزىك گەورەتر بوو بەقەد پىنج پىاو ناننى دەخوارد. رۆژەكان تىپەر دەبوون تا  
 ئەوھى كە رۇستەم بوو بەپىاوىكى لاو و بەھىز.





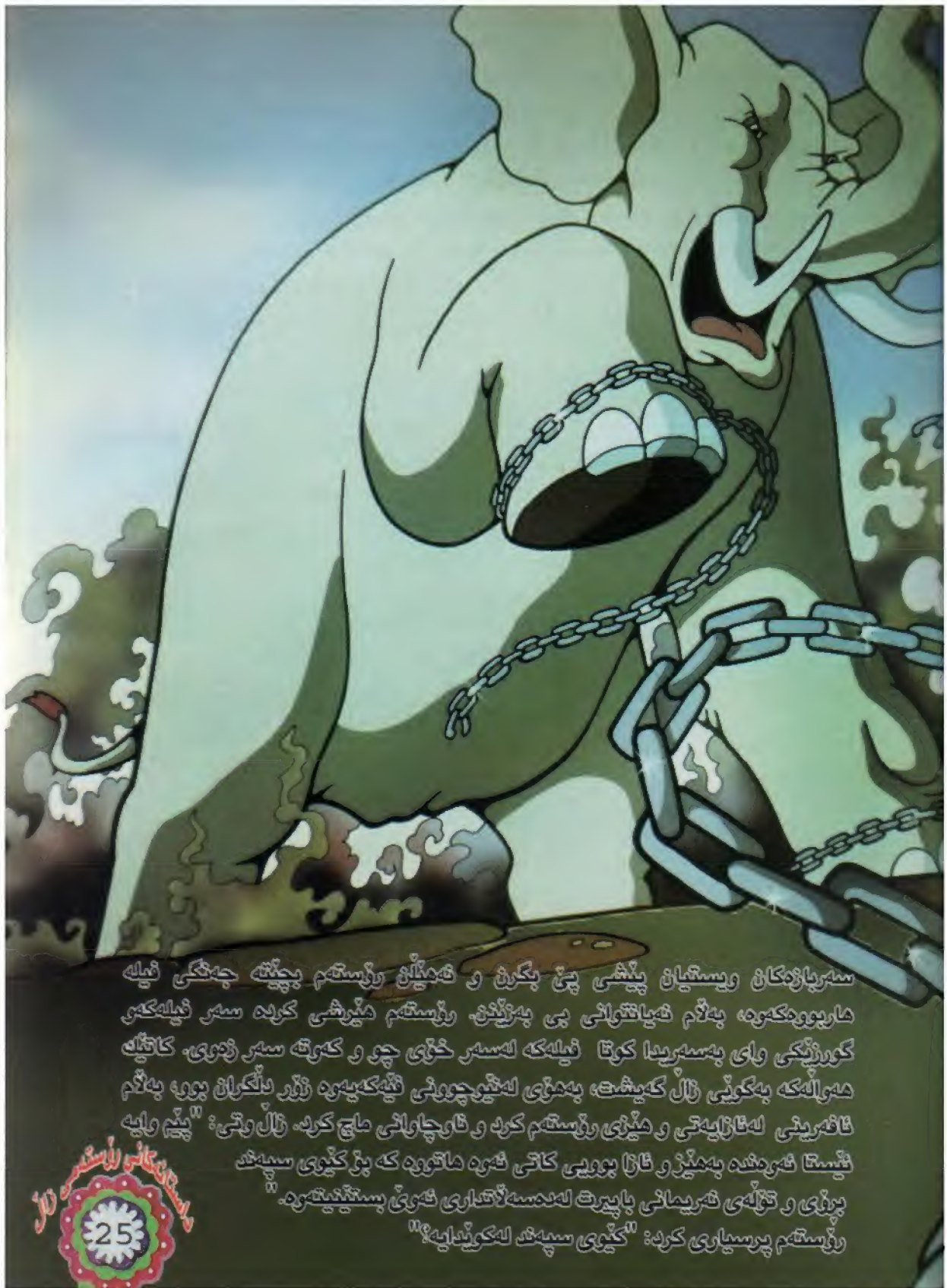






روژنك له روژنان گوره پیاوان و پالانان چوژنكیان روژنك خستبو كه  
 روژنكیش لهو چوژنكدا بهشدارى كرد. كاتيك چوژنك تهواو بوو  
 مهوران بو شوئى حساسهوى خويان گپراشه: له پرا ماواوى خلك  
 بهتاسمان گهشت. هه كس بهردو لایهك راي دهكرى مهلههات.  
 روژنك پرسى: "چى بووه؟" سهرپازنك وتى: "بههاتامهوه يئن،  
 فیلایكى سپی هار بووهو ههوسارهكهى پچرافدوه. ئیستا خهريكه داته  
 بهداتمان لهژنر مست و پى لهقهه دهپايشهئیهوه!" كاتيك كه روژنك  
 شهوى بیست گورزهكهى باوكى مهلكرت و ههششى كرده سهر فیلهكه.





سهر بازه‌کان و یستیان پیشی پی بگورن و شه‌یاق و روستم بچینه جهنگی نیله  
 هارینوه‌کسره، به‌لام شه‌یاق‌وانی پی به‌زیندن. روستم دهرشی کورده سهر نیله‌کسی  
 گورزینگی وای به‌سهریدا کوتا نیله‌که له‌سهر کوی چو و کهرت سهر زده‌وی. کاتیک  
 مه‌واله‌که به‌گویی زال که‌یشت، به‌موی له‌نیوچوونی نیله‌که‌یسه‌ده زور و لنگران بوی به‌لام  
 فافرینی له‌نارایه‌تی و میژی روستم کرد و قایچاوانی مایه کرد. زال و تی: "پیم وایه  
 نیستتا شه‌منده به‌میژ و نارا بوی کاتی شه‌ده هاتوره که بو کوی سپه‌ده  
 بوی و توله‌ی شه‌ریمانی بایرت له‌مه‌سه‌لاداری شه‌ی بستی‌نی‌تیره."  
 روستم پرسیاری کرد: "کوی سپه‌ده له‌کوی‌نایه؟"

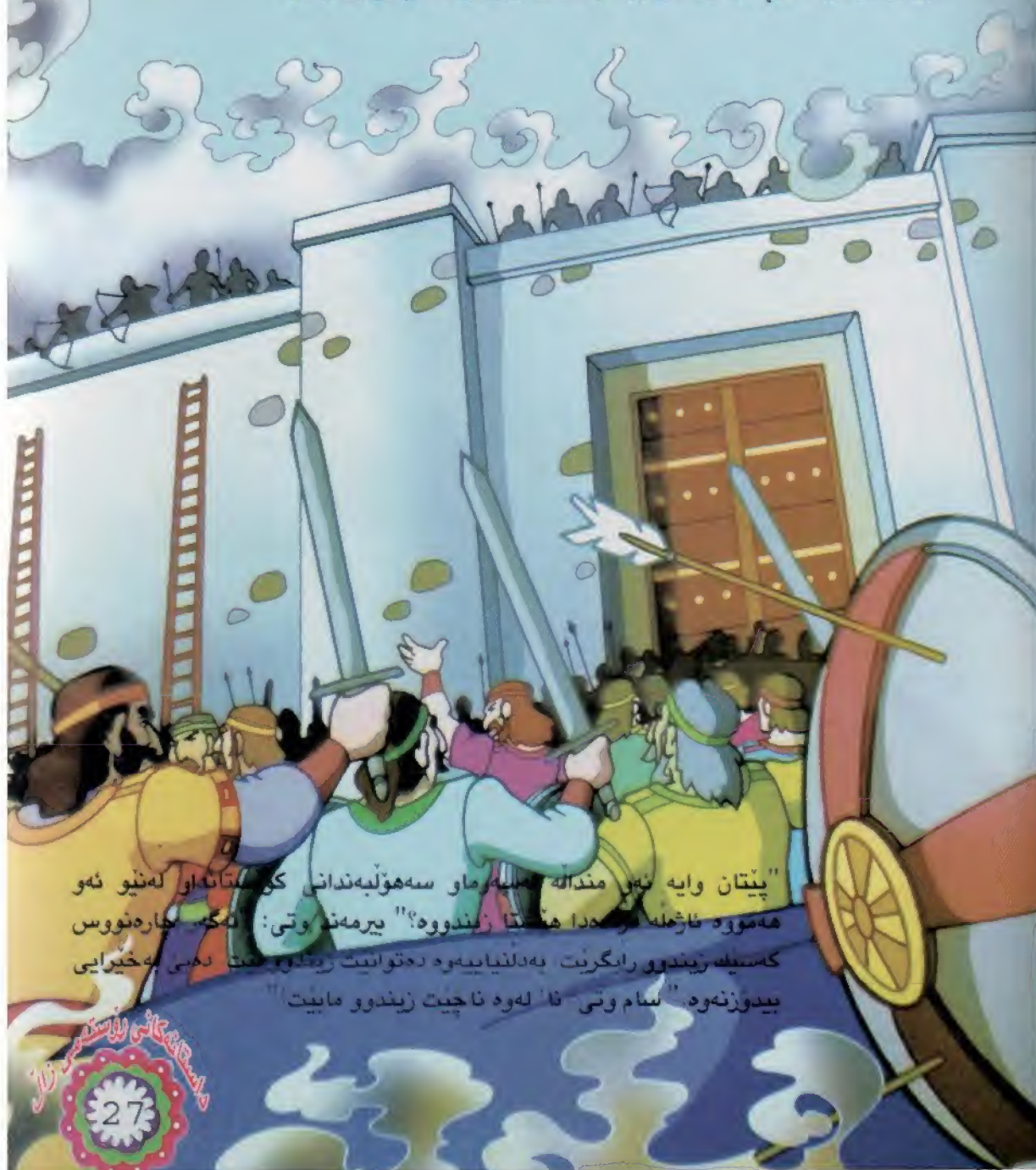


زال وتی: "لەسەر ئەو کێوەدا شارێکە کە دەورووبەری بەدیواری بەرز نەخشیندراوە، ئەو شارە تەنھا دەرگایەکی گەورە تیادایەو هیچ کەسێک ناتوانێت بە زۆر و جەنگاوەریەوه بچیتە ناو ئەو شارە. فەرەیدون پاشا، نەریمانی بۆ ئەوە نارد بچیتە ناو ئەو شارە، بەلام پاشا سالتیک شەڕ شکستی خواردو نەریمان کوژرا. پاشا ئەو، باوە گەورە، واتە سامی پالەوان هێرشی کردە سەر ئەوی و دەورووبەری دیوارەکانی قەڵاکە ی گەمارۆ دا. بەلام کەس نە لەقەڵاکە هاتە دەرەوە و نە کەسیش توانی بچیتە ناو شارەکەوه. لەکوێتاییدا سامیش دەستی لەگەمارۆدان قەڵاکە هەلگرت و گەرایەوه. ئەوەشت پێی بلیم کە خەلکی ناو قەڵاکە هەموو شتیکیان هەیەو دەتوانن بۆ چەند سالتیک بەناسانی بژین بەبێ ئەوەی لەدیواری شارەکیان بینە دەرەوە."





رۆستەم پرسیاری کرد: "کەوايە لەکوێ کشتوکاڵ و ئازەنداری دەکەن؟" زال وتی: "هەر لەوێدا، لەمەزراکانی دەورووبەری شارەکهیاندا. ئەوان تەنھا یەک شتیان نییه. ئەویش خۆیییه، ئەگەر وەکۆو بازراگانی خۆی بۆ ئەوێ برۆی دەرگاکی بەرپوودا دەکەنەوه و دەتوانی وەکۆو بازراگان لەگەڵ سەربازەکاندا بچیتە نیو ئەو شارە. بەلام مەترسیهکی گەورهیه. تۆ دەبێ بۆ بردنی کەلوپەلی جەنگی بۆ ناو قەڵاکە بیرکی باشی لێ بکەیتەوه."



"پێتان وایە ئەو منداڵە سەهراو سەهۆڵەندان کۆستانداو لەنیو ئەو مەمووە ئازەندەدا هەتا زیندوو؟" بیرمەند وتی: "ئەگەر هەر نووس کەسیک زیندوو راگیریت بەدەلیاییه و دەتوانیت زیندوو بچیت دەبێ بەخیرایی بیدۆزنەوه." سام وتی: "ئەو نا لەو ناچیت زیندوو ماییت."



رۆستەم بۆ ماوەی هەفتەیهك پیری کردەوهو نهخشەى کیشا. رۆژى حەوتەم فەرمانى دا که چەندین وشتەربارى خوی ئامادە بکەن. سەربازەکان جلوبەرگی بازەرگان لەبەر بکەن و کەوان و خنجیرەکانیان لەنیو گوینووی خویکاندا قایم بکەن. خۆیشى خنجیر و گورزىكى لەناو گوینووە گەورەکاندا شار دەوه. سەر ئەنجام رۆژى سەفەر گەیشت. رۆستەم و سەربازەکان پاش چەند هەفتە بەدیواری قەلاکە گەیشت. پارێزەرانى قەلاکە هاواریان کرد: "کى کورە؟ لەکوێرا هاتووى؟" رۆستەم نەراندی: "ئیمە بازەرگان و ریزەیهى زۆر خۆیمان هیناوه بۆ ئەوهى لەم شارەدا بیفرۆشین."

سەرۆكى قەلاکە کەسیكى بۆ پشکنینیان ناردە دەرەوه. پشکنینەر بارى گشت وشتەرەکانى بىنى و هاواری کرد: "راست دەکات ئەمانە بازەرگان و بارەکیان تەنها خۆیە." سەرۆكى قەلاکە دەرگا گەورەکەى کردەوهو رۆستەم و سەربازەکانى چوونە ناوهوه. خەلکى شار شادومان بوون و دەستیان کرد بەکرینی خوی لەکاروانەکە.







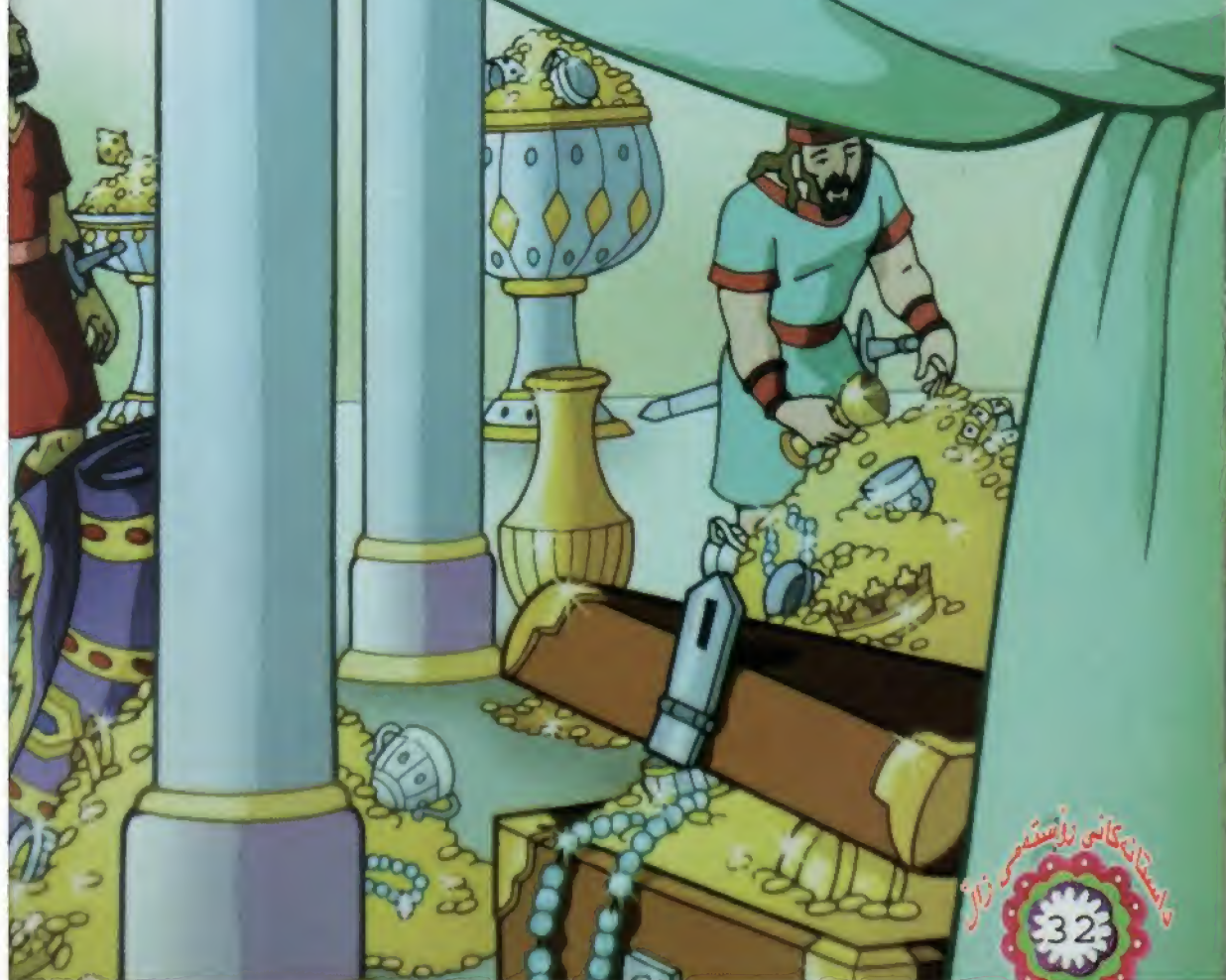




رۆسته‌م دهره‌تی پی نه‌داو به‌زهره‌ی گورزه‌که‌ی له‌پی خست و خیرا  
کوشتی. شهر ده‌ستی پیکرد. رۆسته‌م و سه‌ربازه‌کان هه‌تا به‌رده‌یهانی  
له‌گه‌ل سه‌ربازه‌کانی قه‌لاکه‌دا شه‌ریان کردو سه‌ر نه‌نجام توانیان  
شکستیان پی به‌ین.

بەم شىۋەيە رۇستەم و سەربازەكانى سەركەوتىن. ھەر لەبەرەبەيانى ئەو رۆژدەدا رۇستەم سەردانى شۆيىنە جۇراو جۆرەكانى قەلەكەي كرد. لەم نىوانەدا بەيىنايەكى گەورە گەيشت كە لەبەردى گرانىت دروست كرا بوو. بيىناكە دەرگايەكى ئاسنى گەورەى ھەبوو قوفلىكى گەورەى لى درابوو. رۇستەم بەگورزەكەى قوفلەكەى شكاند و چووہ نىو بيىناكەوہ. لەنىو بيىناكەدا سىندوقىكى زۆر لەئالتوون و قالى ھەوريشمى گران لەسەر يەك كەلەكە كرابوون.

رۇستەم بەبۆنەى سەركەوتنەكانىوہ نامەيەكى بۆ باوكى نووسى و پرسیارى لىي كرد: "ئىستا چى بكەم لەو ھەمووہ ئالتوونە؟"



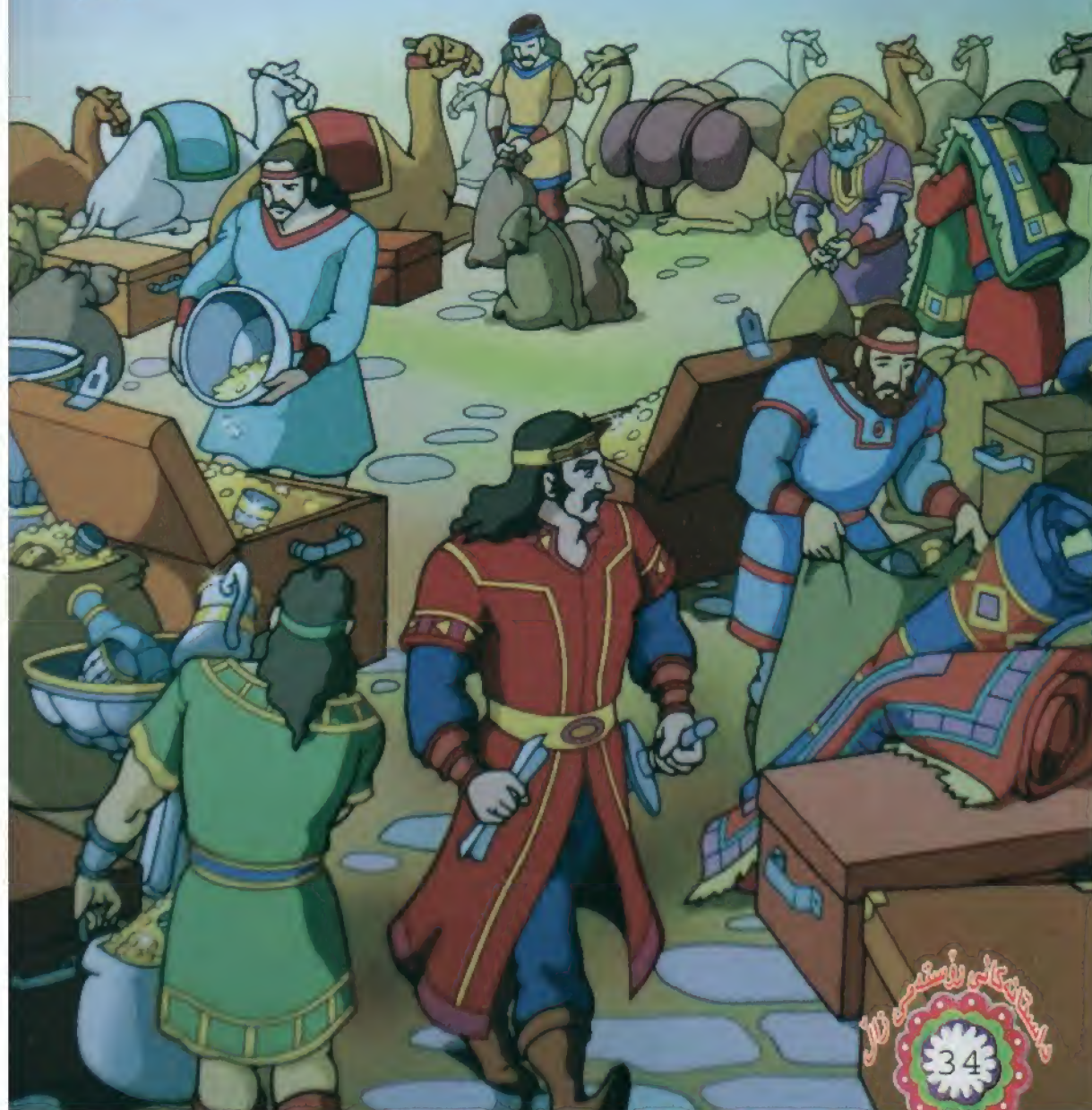






په پامنیږی روښتېم نامه که ی به ده سستی زال گه یاند. زال له نامه یه کدا بو روښتېمی  
 نووسی: "هزار وشتت بو دهنیرم. نالتوونه کان و قالیه هه وریشمیه کان بار بکه و  
 پاشان دیواره کانی قه لاکه بروخینه و به خیرایی بگه ریره و." روښتېم فهرمانی  
 زالی جی به جی کردو بو شارکه کی گه رایه و. زالیش به بونه ی سهرکه و تنی  
 روښتېمه وه شاری چراخان کردو جه ژنیک کی گه وره ی ریکخست. لهو جه ژنده دا  
 خه لک هه موویان ده ستیان دایه شایی و هه لپه رکی.

کو تایی





چېرۈكە خوشەكانى شانامە

# خەوت خوانى رۇستەم

شاكارەكانى ئەدەبىياتى ئىرانى يۇمشاققان و تازەلاوان

لەئووسىنى نۇمىنى پەناھى ئازەر  
وئىنەكەش: مەيەم سەقەفى



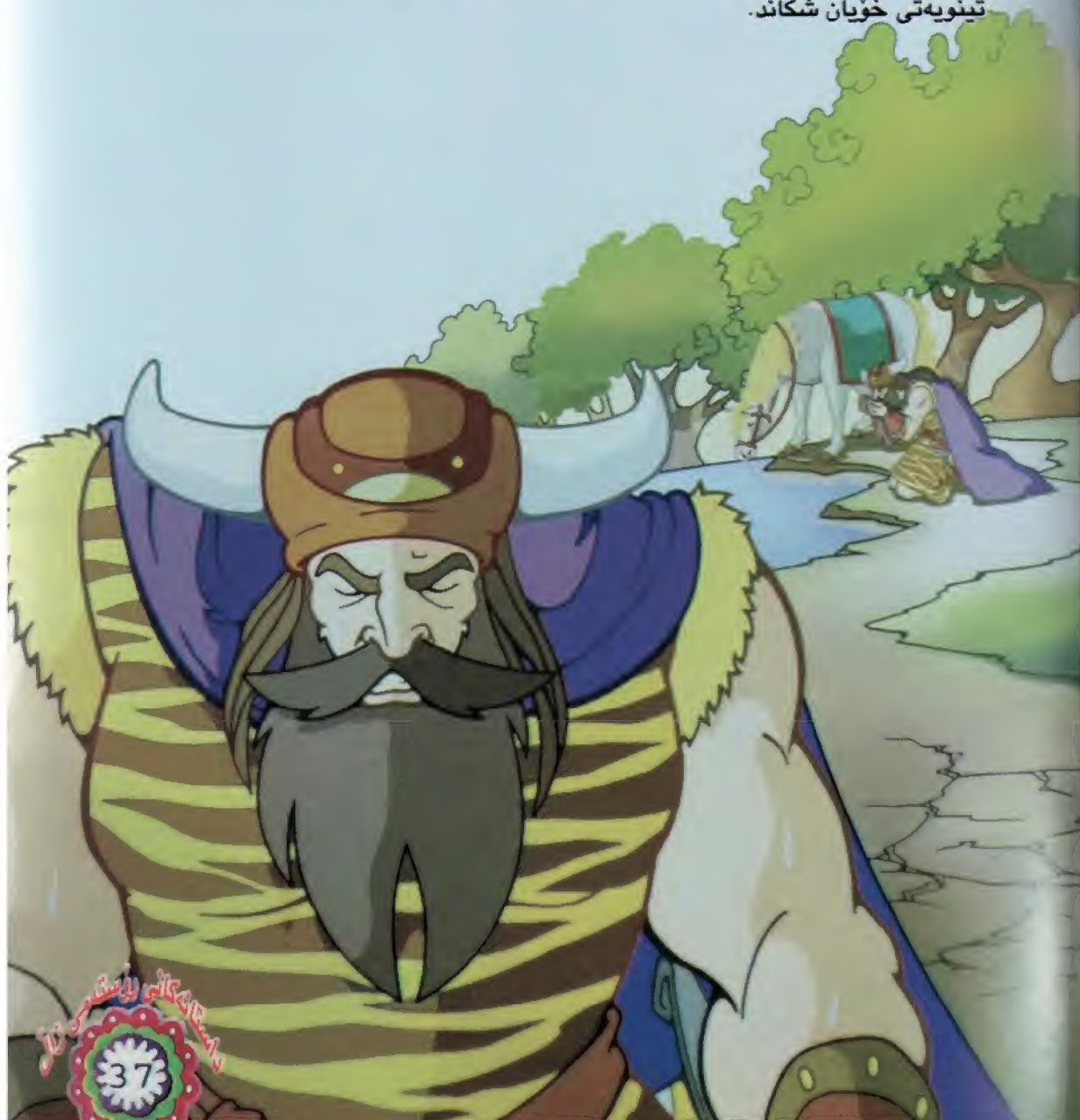


چېرۆكه كه ليرمه دهست پئدهكات كه كهيكاس پاشاي ئيران ودهسوسه دهبيت هيرش بكا ته  
 سهز مازندهران. نهو له لايهن شرژنگ شاو ديو سپيه وه بهديل دهگيريت. ديوه سپي، كهيكاس  
 و پالاهاناي ديكه كوئر دهكات و له چالكي قولدا زيندانيان دهكات. كهيكاس له رنگه يه كيك  
 له سهر يازمه كانيوه نامه يهك بو روستهم و زال دهووسيت و داواي يارمه تيان لي دهكات.  
 ئيستاش دريژه ي نهو چېرۆكه: زال به روستهم دهليت: "كورم تنها تو دهتواني زرگاريان بكهيت."  
 روستهم لهوه لامدا دهليت: "هرچند مهترسيداره، به لام شهگر شيوه زينمايم بكن سبه ي رور بو  
 مازندهران دهروم." زال وتي: دوو رنگا بو رويشتن بو مازندهران ههيه. رنگاي يه كه ميان  
 مهترسيدار نيه، به لام زور دوره. نهوه له حالتيكدايه كه رنگاي دووهم كه زور نزيكه، له نيو  
 كوستانهوه تپهر دهبيت و زور مهترسيداره. "روستم وتي: "من دمهويت رنگاي دووهم بپر.  
 بهو هيوايه ي سهر بكهوم." پاشان مالئاوايي له داكي كردو به ريكهوت. روستهم رورتيكي تهواو  
 له سهر نسيه كه ي، رهخش غارغاريكي كرد. له شهودا گهيشته بي شهيهك. له ويدا ثاني خواردو  
 خهوت. ماوهيك دواتر شيريك به نسياني نزيكي بووهوه. رهخش حيلاندي، به لام روستهم  
 له خهوه هل نهستا. شير هيرشي هينا. رهخش له سهر دوو پهلي خوي راوهستا و هاته سهر چنگ  
 به دهستي به شيويهك به سهر شيره كهيدا كوتا كه دهسته جي خستي به زهويدا. شير بي هوش  
 كهوت. رهخش به خيرايي بهدياني ملي شيره كه ي گرت و ديسان كيشايهوه به زهويدا. شيره كه  
 هر له ويدا مرد.





كاتيك كه رۆستهه لهخهه ههستاو شيرى مردووى بينى، بهسهه رهخشدا نهراىدى: "بوچى به تهنايى لهگهل شيردا بهشهه هاتى؟ لهوانه بوو شيرهكه بتكوژيت. دهبوويه منت لهخهه ههستاندايه!" رۆژى دواتر رۆستهه به بيايانىكى وشك و بى ئاو و ئاليك گهيشته كه زۆر گهرم بوو. رهخش كه ئيتىر خهريك بوو لهتوونيهتيدا دهمرى، راوهستا. رۆستهه لهسهه رهخش دابهزى و راوهستاو تۆزىك بىرى كردهوه. ههه لهو كاتهدا بزنه كيويهكى بينى. لهگهل خويىدا وتى: "بهدلنيايهوه بزنهكيوى دهزانى ئاو لهكويدا ههيه. ههه بويه بهدوايدا چوو. پاش ماوهيهكه به كانياويك گهيشته. رۆستهه و رهخش لهو كانياوه ئاويان خواردهوهه تينويهتى خويان شكاند.

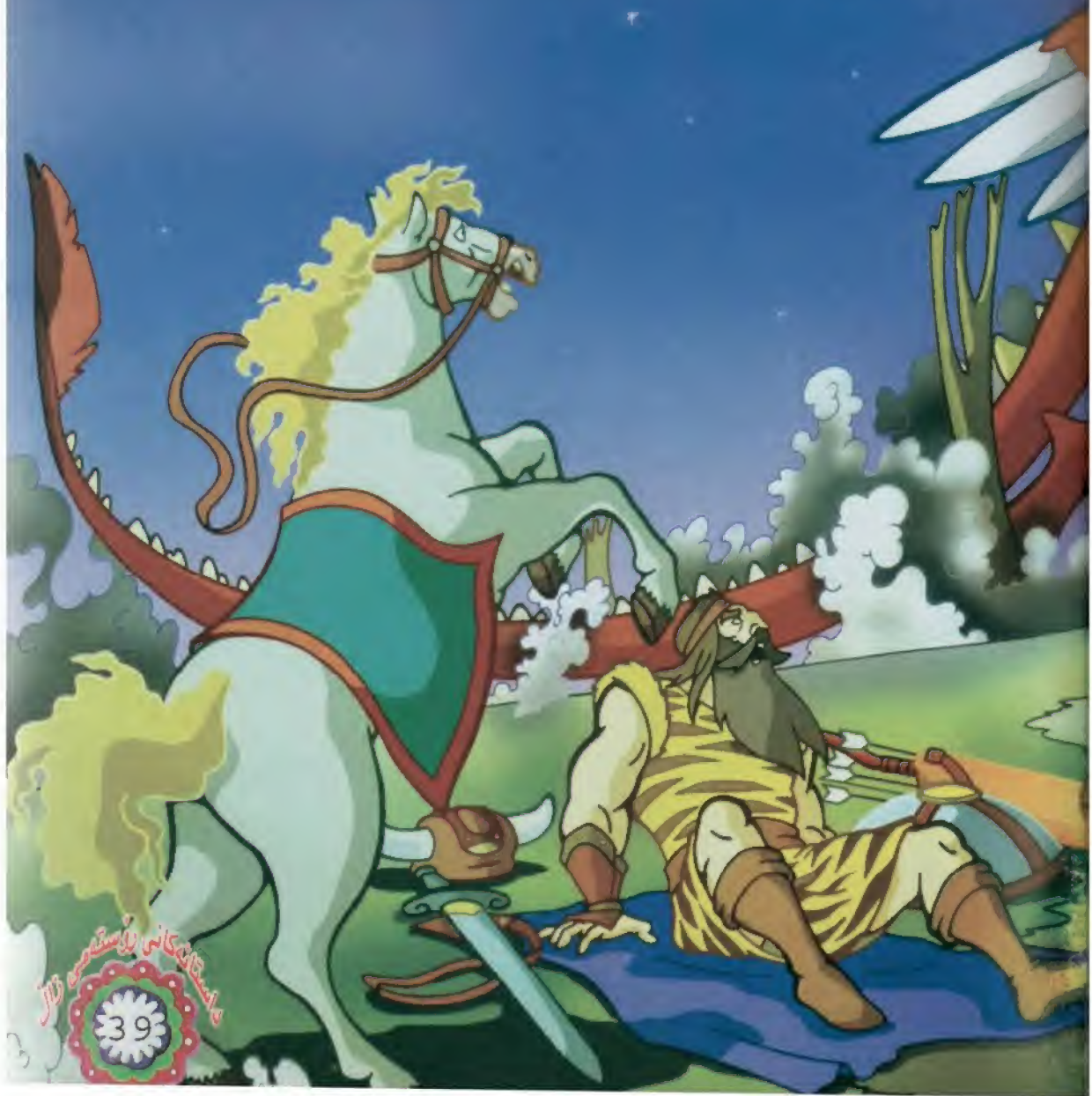




كاتېك شەو داھات بەرەخشی وت: "من دىخەوم ئەگەر شىر يان دىيۆك ھاڭ، خىرا لەخەو  
 ھەلم بىستىنە. بەتەنيايى لەگەلدا شەر نەكەيت." نيوە شەو لەپەر ئەژدىھايەك لەتارىكىدا  
 لەپشت چەند دارەوہ دەرکەوت. رەخش حىلاندى. رۆستەم لەخەو ھەستا، بەلام بەھوى  
 ئەوہى كە ھىچى نەدى، بەرەخشی وت: "بۆچى لەخەو ھەلت ساندەم" بەلام سەرلەنوى  
 رەخش حىلاندى.



هەر لهما كاته‌دا، ئەژدیه‌ها له‌پشت داره‌كانه‌وه هاته‌ده‌ر و هێرشى كرده‌ سه‌ر  
رۆسته‌م. رۆسته‌م هاواری كرد: "مالئاوایی له‌دنیا بکه‌، ئیستا گیانت  
ده‌كیشم!" ئەژدیه‌ها هاته‌ قسه‌و وتی: "ئهمه‌ ناوچه‌و می‌رگی منه‌، تا ئیستا  
هیچ گیانله‌به‌ریك نه‌یتوانیوه‌ له‌گه‌لمدا رهبازین بکات! ئیستا تو...!"  
له‌پریكدا هێرشى هینا.







رهخس که گیانی روسته می لهمه ترسیدا ددی، ههستایه و دهو به ددانی لاقی نهژدیهاکه ی گرت. روسته لهو دهرفه ته که لکی وەرگرت و به شمشیره که ی نهژدیهاکه ی گوشت. روسته به رهو رهخس چوو و دهستی به سه ریدا هینا. روژی دواتر روسته سواری رهخس بوو و درێژهی به رڼاکه ی دا. له تریک پاش نیومرودا روسته به کانیاریکی جوان گهیشته. له پال کانیاو ده که دا سفر ده یه کی رهنگین و رازاوه پان راخرا بوو و خوار ده مه شیه کی ژور له سه ره نهو سفر ده یه دا ریزکرا بوو.



رۆستەم بە سەرسوورمانەو چووە پال سفرەکو چاویکی بەدەوروپشتدا  
 گیرا، بەلام کەسی نەبینی. ئەو سفرە لەلایەن ژنیکی جادووگەرەو دانرابوو.  
 کاتیکی جادووگەر رۆستەمی بینی، خۆی لەرووخساری ژنیکی جواندا  
 نیشان داو لەپشت دەوونیکەو هاتەدەر. دواتر بەرۆستەمی وت:  
 "فەرموون پالەوان، خواردەمەنیەکان بکە نووشی گیانت." رۆستەم لەسەر  
 سفرەکەدا دانیشت و ویستی نان بخوات. ژنە جادووگەرەکو زەرد هەلگەرا.  
 رۆستەم کە تووشی سەرسوورمان ببوو، بەخیرایی کەوانەکەیی خستە مل  
 ژنەکو وتی: "خێراکە بێی کێی و رووخساری راستەقینەیی خۆت نیشان  
 بدە، ئەگینا نەتکوژم." لەپەر رووخساری ژنەکو وەکوو پیرزێنیکی ناخێرین  
 دەرکەوت. رۆستەم رەحمی پێی ناکردو بەختجێرەکەیی هەر لەڕێدا کوشتی.



روژى دواتر رۆستەم سواری رەخشەكەى بوو بەرکەوت. رینگایەكى دوور و درێژی پری  
 تا گەیشتە مەلبەندىك كەش و ھەوايەكى خۆشى ھەبوو. پشووێكەى دا. ھەوسارەكەى  
 رەخشیشى كردهو و لەسەوزەلانیدا بەریدا بۆ ئەوێ لە لەوەرگەدا بلەوەرێ و ئەویش  
 پشووێك بەدات. رەخش تۆزێك دوور كەوتەو. لەو كاتەدا دەشتەوانێك گەیشت و  
 بەدارێك دای لەپاشووی رەخش. رەخش حیلاندى. رۆستەم لەخەو ھەستا و دەشتەوانى  
 تەمى كرد. دەشتەوان ھەلھات و چوو بۆ لای ئەو لاد كە پالەوانى ئەو مەلبەندە بوو.





ئەولاد لەگەڵ ھاوڕێیانیدا ھێرشى كرده سەر رۆستەم. رۆستەم توانى شكستيان پى  
 بىنىت و دەستى ئەولاد بەگوريسىك بېسىتەو و وتى: "ئەگەر جىگای دىو سىم  
 پى نیشان بەى و بلى كە كەيكاس و پالەوانەكاشمان لەكویدا زىندانى كراون، پاش  
 سەرکەوتن دەتکەم بە پادشای مازەندەران. ئەگىنا خۆت بۆ مردن نامادە بكە، ئەولاد  
 مى پىداو وتى: "لێرەو تا جىگای دىو سىم شەسەد كىلومەتر رىگایەو دوازە  
 ھزار دىو پارىزگارى لەو زىندانە دەكەن. دىوى دىكەشى تىدايە، تۆ ھىچ كاتىك  
 ناتوانى بەسەر دىو سىمدا سەركەوى. " رۆستەم زەردەخەنەيەكى لى داو وتى:  
 "ئەمە كىشەى تۆيە كە بەسەلامەتى ھەتا ئەوى بمبەى، ئەگىنا بۆ خۆت دەزانى..."



دوای نهوه خوځی سواری ره‌خښ بوو و نهولادیش به‌قول‌به‌ستکراوی و به‌پی  
به‌دوای نهودا دهر وښت. نهوان بوماوه‌ی دوو روژ به‌ریگادا رویشتن تا نهوه‌ی  
که به‌زیندانی دیوه سپی گه‌یشتن. روسته‌م پشوویه‌کی دا، پاشان نهولادی به  
داریکه‌وه به‌سته‌وهو به‌خیرایی به‌رهو سوپای نه‌رژه‌نگی دیو به‌ریکه‌وت و  
هیرشی کرده سهریان.







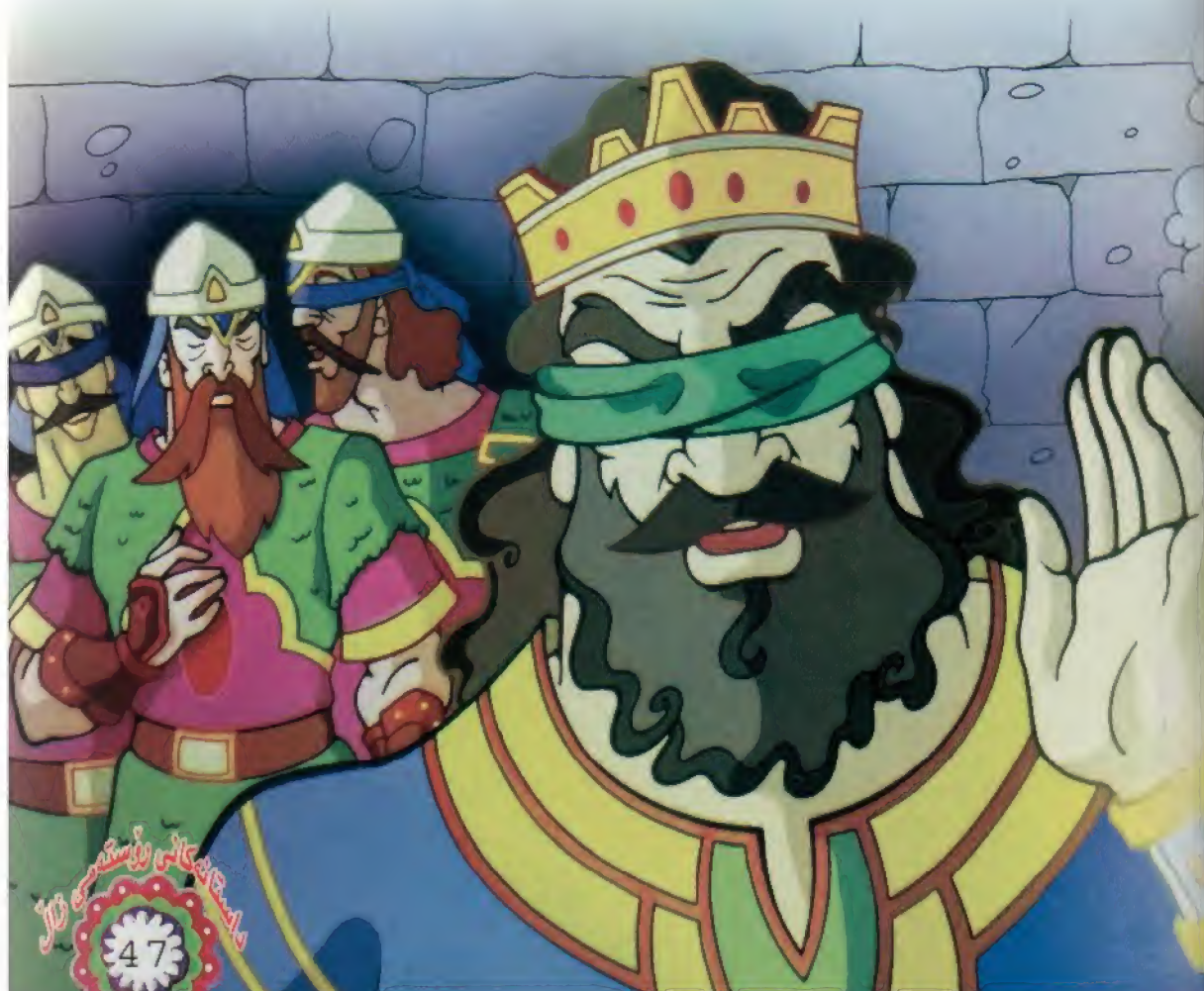


ئەرژەنگى دىۋ كاتىك كە دەنگ و ھەراى دىۋەكانى بىست كە زۆر ترسابوون، لەخىمەكەى ھاتەدەر و ھىرشى كرده سەر رۆستەم. رۆستەم كە چاۋەرۋانى دەكرد، بەشمشیر لەنيوى برد. دىۋەكانى دىكە كە كوژرانى ئەرژەنگى دىۋيان بىنى، لەترسانا ھەلھاتن. رۆستەمىش كەوتە شوينيان و ژمارەيەكى زۆر لەو دىۋانەى كوشت. كاتىك خۆر ئاوا بوو، رۆستەم بۆ لاي ئەولاد گەرايەوھو قولى كردهوھو ئازادى كرد. پاشان پشووويەكيان داو بەخىرايى بەرھو زىندانى كەياقوس بەريكەوتن. كەيكافوس كە دەنگى حيلەى رەخشى بىست. بەپالەوانەكانى وت: "شادومان بن، چونكە لەوانەيە رۆستەم بۆ ئيرە بىت. مە دەنگى حيلەى رەخش دەناسم." زۆرى پى نەچوو رۆستەم بە رەخشەوھ چوھ نىو زىندان.





پالەوانانی ئىران، گودەرز، گيو، تووس، گۆستەھەم، شىروش، بەھرام و ئەوانى دىكە شادومان بوون و بەدەورى رۆستەمدا كۆپوونەو. كەيكاس وتى: "دەبى بەخىرايى دىوھ سىپى لەنىو بېرى، ئەگىنا كاتىك كە ھەوالى كوزرانى ئەرزەنگى دىو بەگوپى بگات، گشت ئەم مەلبەندە پر دەكات لەدىو. ئەو كاتە ئىتر ھەلھاتن لەدەست ئەو دىوانە بو مان دژوار دەبىت. ئەو لەنىو ئەشكەوتىكدا دەژى كە ھەوت كىو لەولاترە، لەھەر كام لەو كىوانەدا ھەندىك دىو پارىزگارى دەكەن. پىويستە لەنىويان بەرىن. كاتىك دىوھ سىپىت كوشت دل و مىشكى بۆ ئىمە بىنە. پزىشكەكان وتوويانە ئەگەر لەدل و مىشكى دىوھ سىپى دەرمانىك دروست بكەين و بەسەر چاوماندا بىمالىن، سەرلەنوئى بىنايى خۆمان بەدەست دىننەو. "رۆستەم كاتىك ئەو قسەيە بىست بە ئەولادى وت رىكەو، بادرەنگ نەكەين و بۆ خوى سواری رەخش بوو و رىكەوتن.





رۇستەم بەمەر كۆك كە دەگەشت، دىۋەكانى پارىزەرى ئەو كۆۋەى دەكۈشت. كاتىك كە بەدواين كۆۋگەشت ئەولاد وتى: "دىۋە سىپى لەنىو ئەم ئەشكەوتەدا دەش". رۇستەم بە ئەولادى وت: "تا ئىرە بەباشى مەنت رىنىۋىنى كىرۋە، ئەگەر دىۋە سىپى ئەننىيەكى ھەيە، پىم بلى با پتوانم بەسەرىدا سەرىكەوم." ئەولاد وتى: "كاتىك كە خۇر ئاۋا دەپىت، دىۋە سىپى و گشت پارىزەردەكانى خەويان لى دەكەۋى. بەدلىيايەۋە سەركەۋتن بۇ تۈيە." رۇستەم چاۋەروان مايەۋە تا خۇر ئاۋا بوو. رۇستەم سەرىلەنۋى ئەولادى بەدارىكەۋە بەستەۋەۋە بەخىرايى ھىرشى كىرە سەرى دىۋەكانى پارىزەرى و لەنىۋىانى بىرە. پاش ئەۋە رۇستەم چۈۋە نىۋە ئەشكەوتەكەۋە.







لهناو نهشكهوتهكهدا، ديوهسپي كيو وهكوو پهيكهريك كهوى ليكهوتبوو. رووخسارى ديوهكه وهكوو قير رهش بوو. روستهه نهيوست لهخهوا بيكوژيت، چونكه نهو كاره بهلايهوه جواميرانه نهبوو. هر بويه بهسهريدا نهراندي تا لهخهوه ههستيت. ديوه سپي لهخهوه ههستاو روستهه لهپر هيرشي كردهسهرى. ديوه سپي، بهرديكى ههلگرت و ويسى بهسهر روستهه مى بدات، بهلام روستهه وهكوو با ههلهات و دهست و لاقىكى ديوهكهى بريهوه. ديو ههر بهو يهك دهست و يهك لاقهيشيهوه شهرى دهكرد. نهوان نهونده پيكهوه شهرىان كرد كه نهشكهوتهكه پر بوو له تهپ و توژ. سهرنهنجام روستهه لهناكاو ديوه سپي بهرز كردهوهو بهتووندى بهعرزيدا دا. دواتر شمشيرهكهى دهركيشاو دل و زكى ديوى له لهشى دهرهينا.

رۆستەم بۆ لای كەيكاس و ئەوانى دىكە گەرايەوه. دەرمانەكەى دروست كردو بەچاوى ئەوانيدا دا. كەيكاس و پالەوانەكانى دىكە سەرلەنووى بينايى خويان بەدەست هينايەوهو لەخۆشحاڵيدا هاواريان دەكرد. رۆستەم بە ئەولادى ووت: "پاش سەرکەوتن بەسەر پادشاي مازەندەران منيش پەيمانى خۆم بەجى دىنم. دلنبايە تۆ وەكوو پاشاي مازەندەران ديارى دەكەم. پاشان هەموويان لەزىندانى ديوە سىي هاتنە دەرەوهو دەستيان كرد بەشايى و هەلپەركى و جەژنيان گيړا.

كۆتايى





چىرۈكە خوشەكانى شانامە

# رۇستەم و ئەفراسىياب

شاكارمگانى ئەدەبىياتى ئىرانى بۇ مىندانان و تازەلاوان

لەئووسىنى ئۇمىلىنى پەناھى نازەر  
وئىنەكلىش: مەرىم سەقەھى





لەكاتى پاشايەتى زەودا، بۆ ماوەى پىنج  
 سال لەنيوان ئىرانىيەكان و تورانىيەكاندا  
 پەيمانى ئاشتى بەسترا، بەلام پاش  
 مردنى زەو، پەشەنگ، پاشاي تورانيان  
 نامەى بۆ كۆرەكەى ئەفراسياپ نووسى كە  
 "هەتا ئىران بى پاشايەى هېشتا جىگىرىكى  
 بۆ پەيدا نەبوو، بەسوپايەكى گەورەو  
 هېرش بکە سەر ئىران و سەرانسەرى ئەو  
 ولاتە بگە بەمەلەندى ژىركىفى خۆت."



ئەفراسياپىش سوپايەكى گەورەى ئامادەکرد، كەشتىيەكانى لەدەرياكاندا  
 بەگەرخست و بەرەو ئىران بەرىكەوت. كاتىك ھەوالى ھېرشى ئەفراسياپ بەزال  
 گەيشت، ھەموو گەورە پياوانى لەدەورى يەك كۆ کردەو وتى: "من ئىتر پىر بووم  
 و ناتوانم وەك لاوتىم فەرماندەى سوپاي ئىران بەئەستۆ بگرم، بەلام باش دەزانم كە  
 كۆرەكەم رۆستەم بەباشى دەتوانىت ئەو كارە لەئەستۆ بگريت." كاتىك ھەمووان  
 لەگەل ئەودا رەزامەنديان دەربى، زال بەرۆستەمى وت: "لەمرو بەولاو تۆ جىگىرى  
 منى. ئىمە كەسى بەھىرترو ئازاتر لەتۆمان نىيەو بىجگە لەتۆكەس بەشياوى  
 ئەو جىگاوشوینە ئازانىن."



رۆستهم وتی: من نەسیپکی نازاو  
بەهێزم دەوی، لەگەڵ گورزیکدا کە  
کەس نەتوانی بەرزی بکاتەوهو  
شەری پی بکات. "زال فەرمانی دا  
گورزی باوکی، واتە گورزی سام  
بدەن بەرۆستهم.

\*\*\*





رۆستەم لەناو رەوێ ئەسپەکانی زالدای، بەچکە ماینیکی دیتەوێ کە چاویکی  
 رەش و یالکی جوان و لەشیکی بەهێز و سەر شیتی هەبوو. رۆستەم ئەو  
 بەچکە ماینەی هەلبژارد. شوانی تاییبەتی ئەسپەکانی زال وتی: "تا ئیستا  
 هەر کەسێک لەو بەچکە ماینە نزیك بۆتەو، ماینەکە هێرشی کردۆتە  
 سەری و کوشتوویەتی. ئەو بەچکە ماینە ریگا نادات کەس سواری بێت.  
 تۆش لەبیری بکە." بەلام رۆستەم بۆنیو رەوێ هەلەات و بە کەوانەکە  
 بەچکە ماینەکە ی گرت. بەچکە ماینەکە بەر بوو و بەملاو لا هەلەهات.



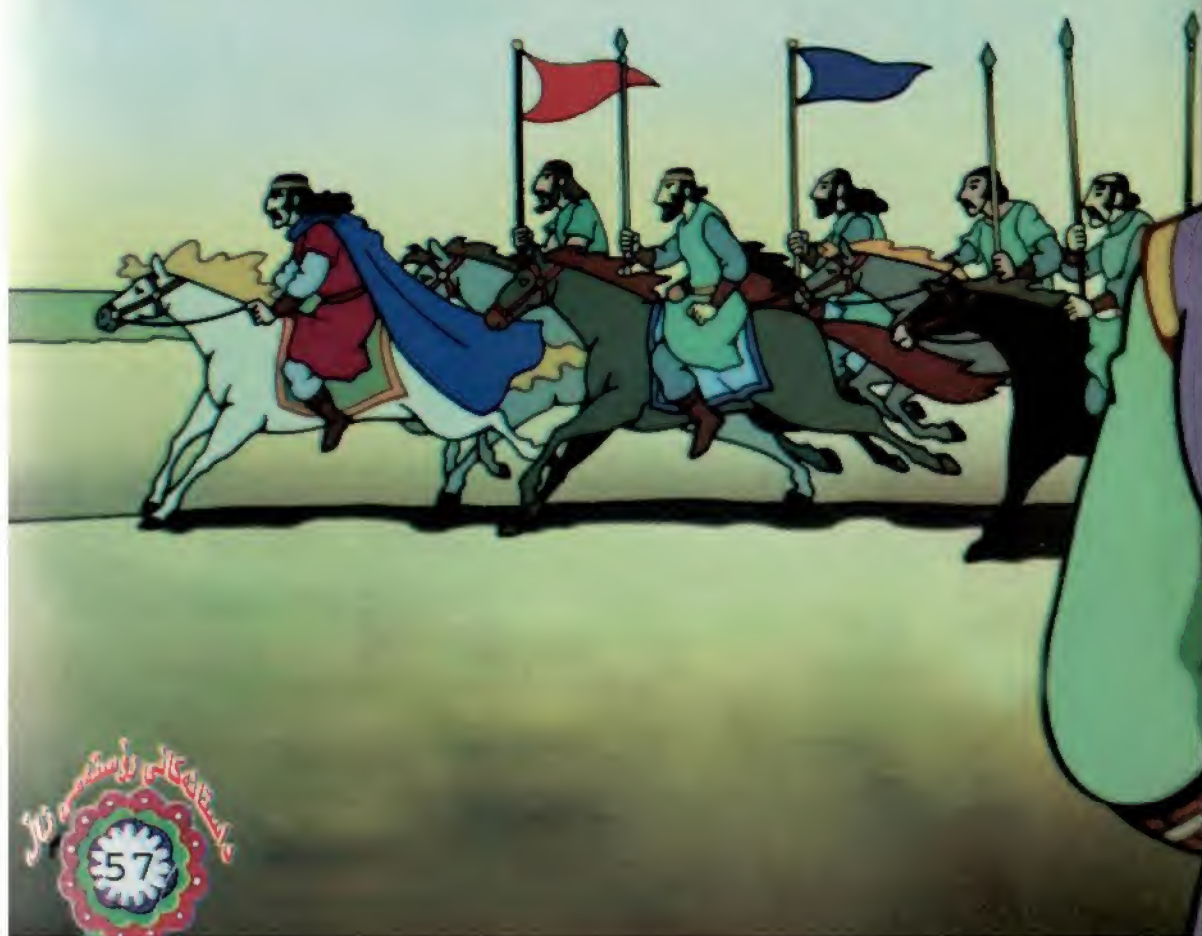
لەناکاو دایکی بەچکە ماینەکە لەدوورەوە شیراندی و بەرەو رۆستەم  
 ھێرشی ھێنا. رۆستەم بەمست کیشای بە پشته ملی ماینەکەداو  
 دەوری لێدایەو. پاشان پەرییە سەر بەچکە ماینەکەو کەمێک  
 غارغارینی کرد. دواتر بەخۆشحالیەو وتی: "من ئەم ئەسپە  
 ھەلەبژێرم و ناویشی دەنیم رەخش."







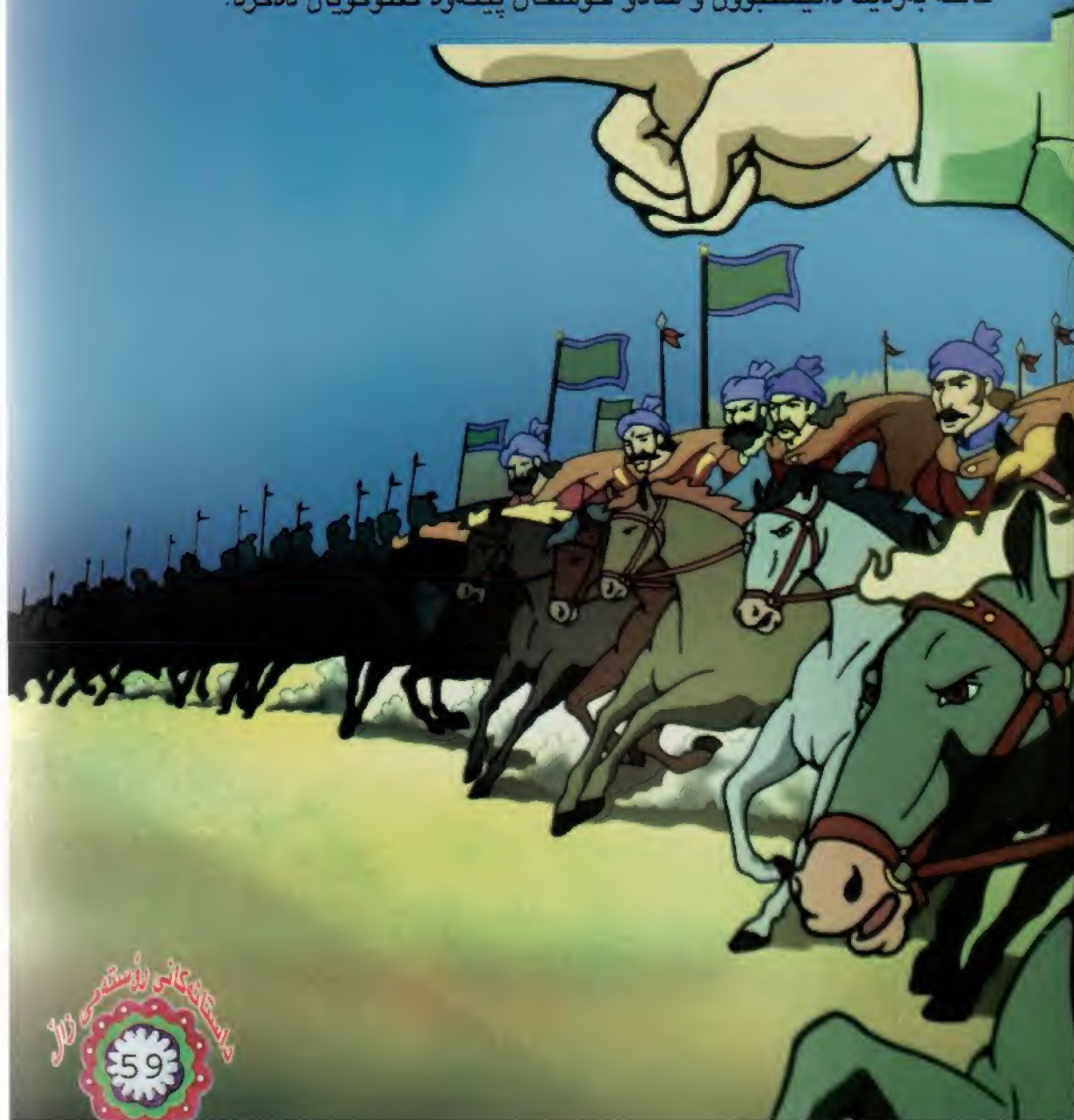
زال سوپايه کی گهره ی بۆ شهر ئاماده کرد. پاشان گهره پياوانی لهدهوری يهك كۆ کردهوه و وتی: "دهبی تا درهنگ نهبووه پاشایهك بۆ ئیران ههلبژیرین. ئاگادارم كه پياویکی شایسته بهناوی كه یقوباد له کیوی ئهلبۆرزدا دهژی كه لهههگهزی فهرهیدونه. دهبی بهخیرایی بیدۆزینهوه بۆ ئهوهی بهسهر ئیراندا پاشایهتی بکات." ههر بۆیه داوای له رۆستههه کرد لهگهه سهر بازهکانی بۆ کیوی ئهلبۆرز برۆن و كه یقوباد پهیدا بکهه. رۆستههه بهخیرایی بۆ "کیوی ئهلبۆرز" چوو. بهلام له ریگادا لهگهه گروپیکی گهره لهسهر بازانی ئهفراسیاب بهرهو روو بووهوه. رۆستههه ژمارهیهکی زۆریانی لهناو برد. ژمارهیهکیش ههلهاتن و ئهفراسیابیان لههیرشی رۆستههه ئاگادار کردهوه.







ئەفراسياب توورە بوو ۋە فەرمانى بە قۇلۇن، سەربازىكى ئازاۋ بەھىزى دا:  
 "گروپپىك لەئازاترىن سەربازانى ھەلبۇرۇ ۋە بۇ كىۋى ئەلبۇرۇ بىرۋات ۋە لەۋىدا  
 لەۋسەدا دابنىشىت بۇ ئەۋەدى بىتوانىت لەكاتى گەرەنەۋەدى رۇستەم ۋە  
 سەربازەكانىدا گىريان بىنىت ۋە لەناۋيان بىتات." لەۋ لاۋە رۇستەم بە "كىۋى  
 ئەلبۇرۇ" گەشىت. مەلبەندىكى شاخاۋى كە كەشۋەۋايەكى زۇر خوشى ھەيە.  
 لەداۋىنى "كىۋى ئەلبۇرۇ" دا چەند لاۋى بىنى كە لەتەنىشت رۇوبارىكدا لەسەر  
 گاشە بەردىك دانىشتىۋون ۋە شادو خوشحال پىكەۋە گفتوگۇيان دەكرە.





ئەو لاوانە داوايان لەرۆستەم کرد بروت بۆ لایان.  
رۆستەم ووتی: "ئیمە بەدوای لاویک بەناوی کەیقوباد  
دەگەرین." لاویکیان پرسى: "کارتان چىيە بە  
کەیقوباد؟" رۆستەم ووتى: "ئەو لاوہ لەرەگەزى  
فەرەیدونەو ھەموو گەرەپپاوانى ولات بىريارىنداوہ  
وہکوو پاشای ئىران دايبىنن.





ئەو لاوہ قاقا پیکەنی و وتی: "من کە یقویاد، لەرەگەزی  
فەرەیدوتم". رووستەم بەھەمەمای ریزمەو سەری دانەواند و  
داوای لێکرد لەگەڵ ھاوڕێیاندا بۆ ئێران بێن. بەم شێوەیە  
کە یقویاد و ھاوڕێیانە لەگەڵ رووستەم بەردو ئێران  
بەرێکەوتن.



بەلەم لەنیووی رینگادا، قولون و سەربازەکانی کە لەبۆسەدا بوون، لەناکاوی  
 ھێرشیان کردە سەریان. کە یقوباد ویستی شەڕ بکات، بەلەم رۆستەم وتی:  
 "ئەو کارى منە. ئێوە خۆتان مەخەنە مەترسیەوێ. ئەوێ وت و بەرەو دوژمن  
 ھێرشی برد. رۆستەم یەک لەدوای یەک سەربازەکانی قولونی لەناو دەبرد. بەم  
 بۆنەشەو قولون توورە بوو و بەنێزەکەى ھێرشی کردە سەر  
 رۆستەم. رۆستەم خۆی لاداو نێزەکەى قولونی لەدەستی





قولون ويىستى مەلبىت، بەلام رۇستەم بەنئىزەكەي لەسەر غەرز بەرزى كىردەو وەكوو  
 مەرىشك كىردى بەسەر ئىزەكەدا. سەربازەكانى قولون كاتىك كە ئەم دىمەنەيان بىنى،  
 لەتسانا مەلھاتن. كەيقوبادو سەربازەكانىشى بەبالاي نازايەتى و ھىزى رۇستەمدا  
 مەلىاندو شايبىيان گىرا. ئەوان لەشەودا ھەر لەو شوپىنە پىشووئەكەيان داو رۇژى دواتر  
 بەرەو ئىران بەرىكەوتن. كاتىك بەنئىران گەيشتن، زال جەرنىكى گەرەي بەرىخستىبوو.  
 ئەوان بۇ ماوئە ھەفتەيەك شايبى و خوشىيان گىرا و رۇژى ھەشتەم كەيقوبادىان لەسەر  
 كورسى پاشايەتى دانا. چەند رۇژ دواي ئەو كەيقوباد فەرمانى دا كە دەبى لەگەل  
 سوپاي ئەفراسيابدا بەشەرەين.







رۆژى شەرقىي گەشەت. ھەر دوو سوپاي ئىرانىيەكان و  
 تورانىيەكان بەرائىبەر بەيەكتىن وەستان. رۆستەم لەپىش ھەمووانەو ئالاي كاويانى  
 بەدەستەو گرتىو. گۆستەھەم، كەشواد، مېھراب، قارىن و پالەوانانى ئىرانى دىكە  
 لەپىشەو سوپاي ئىراندا نامادەى شەرقىي رىزان بەستىو. ھەموو جارىك كە قارىن  
 ھىرشى دەرد چەند كەسى دەكوشت. رۆستەم چوۋە لاي زال و لىي پىرسى:  
 "رووخسارى ئەفراسياب چۆنە ئاۋنىشانى چۆنە؟" زال وتى: "كۆرم ئەفراسياب  
 پىياۋىكى فېلبازە. ئاگات لەخۆت بىت! ئەو سەرىچىكى پەمەيى بەسەرەو پىچاۋەو  
 ئالاكەى رەشە. "رۆستەم بەبى ئەوەى كات بەفېرۇ بدات ھىرشى كىردە سەر دورژمن.  
 كاتىك كە چاۋى بەئەفراسياب كەوت ھىرشى كىردەسەرى. كاتىك كە ئەفراسياب  
 ويستى خۇي بۇ شەرقىي نامادە بىكات، رۆستەم بەگورز زەربەيەكى لى داۋ قايشەكەى  
 گرت. رۆستەم بەغەرزىدا دا بۇ ئەوەى بۇ لاي قوبادى ببات.





كەيقوباد ئافەرىنى بەرۋستەم و زال وت و بۇ دەرپرېنى سوپاس و پېزانىنى  
خۇي لەرۋستەم و زال لەدوو لاي خۇيەوۋە داي نان. دواتر فەرمانى دا كە  
هەموو شويىنىكى ئىران چراخان بىكرىت و جەژن و ھەلپەركى رىك بخرى.  
كۇتايى





# رۇستەم و ئەسقىندىيار

شاكارەكانى ئەدەبىياتى ئىرانى بۇ مىندانان و تازەلاوان

ئەنئەنىۋىي ئۆمىتى پەناھى ئازەر  
وئەنئەكىش مەرىم سەقەھى





لەچیرۆکی روویین قەلادا باس لەو دەکات کە گۆشتاسب پاشای ئێران بەکۆرەکە  
 وت: "ئەگەر بتوانی ئەر جاسب، پاشای تورانی شکست بدەي و خوشکەکانی رزگار  
 بکەي، کورسی پاشایەتی بەتۆ دەدەم." بەلام گۆشتاسب بەلێنی خۆی بەجێ نەهێناو  
 وتی: "کۆرم دوژمنی سەرەکی ئێمە رۆستەمە کە سەرپیچیکاری لی دەرھاتوو! بڕۆ  
 بۆ زابولستان قۆلبەستی بکەو بیهێنە بۆ لامان." ئەگەر ئەم کارە بکەي  
 سویندت بۆ دەخۆم کە ئەم جارە دەتکەم بە پادشا.





ئەسفەندىيار وتى: "بەلام باوكە، رۇستەم ھەمىشە يارمەتيدەرى خەلكى ئىران بوو.  
مەن چۇن دەتوانم قۇلبەستى بىكەم؟" گۇشتاسب وتى: "ئەگەر دەتەوئى بىبى بەپاشا  
دەبى ئەو كارە بىكەى." ئەسفەندىيار بارگران بوو و چوو بۇ لاي كەتايونى دايكى.  
كەتايون وتى: "گيانى خۇت مەخەرە مەترسىيەو مەرۇ بۇ شەر لەگەل رۇستەم.  
باوكت پىر و پاتال بوو. ئىمەو گشت خەلكى ئىران چاوى ھىوامان پرىودە تۇ."



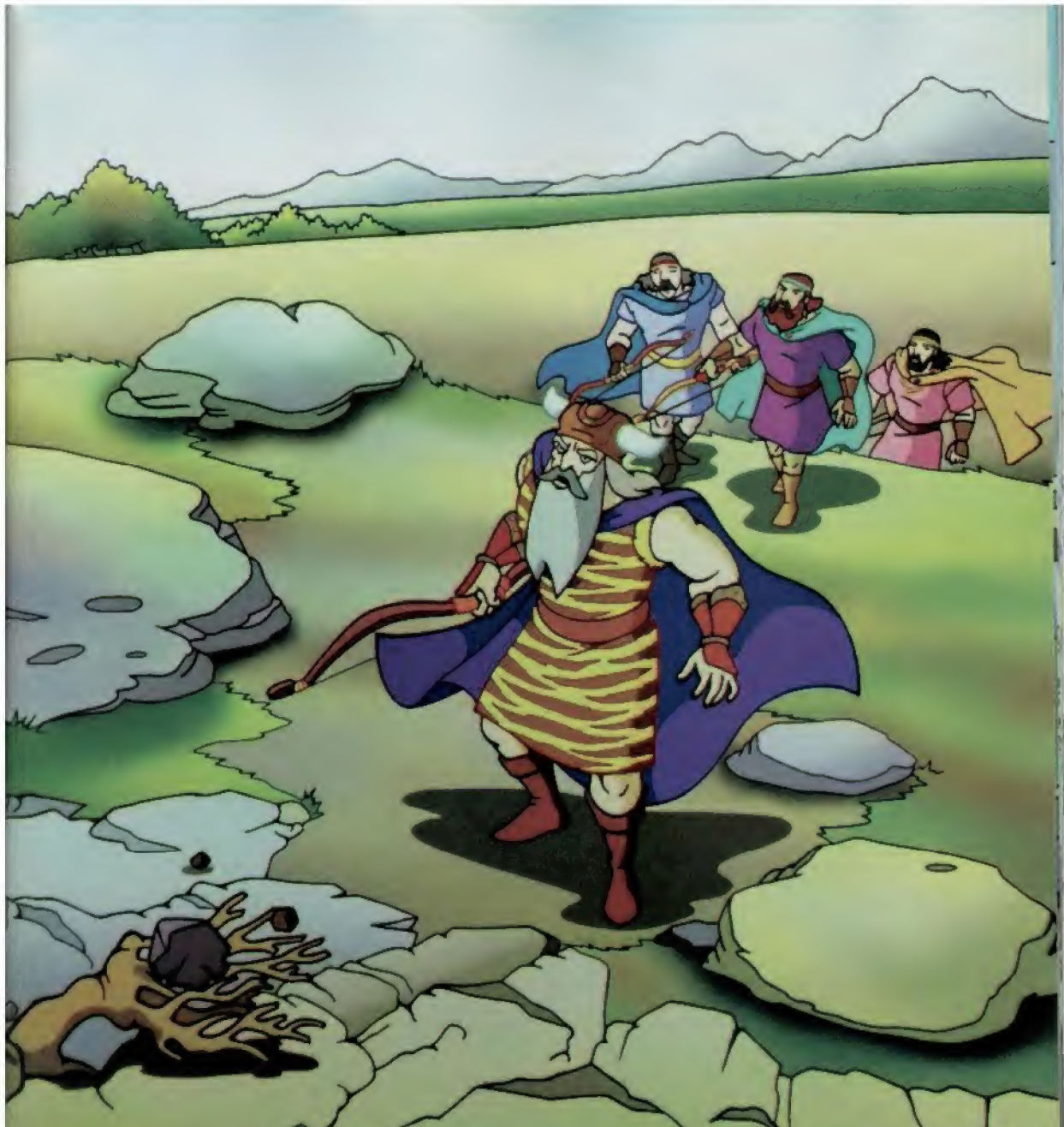


ئەسفەندیار وتی: "من رۆستەم قۆلبەست ناکەم، بەلکوو داوای لی دەکەم  
خۆی لەگەڵمدا بێت. بێجگە لەو، خۆت باش دەزانی کە باوکم پاشایەو من  
ناتوانم سەرپێچی لەفەرمانی بکەم." کاتێک کە کەتایون دیتی ئەسفەندیار  
گۆی بەقسەکانی نادات و کیشای بەسەر خۆیداو بەر بوو گریان، ئەوەندە  
گریا کە لەسەر خۆی چوو.



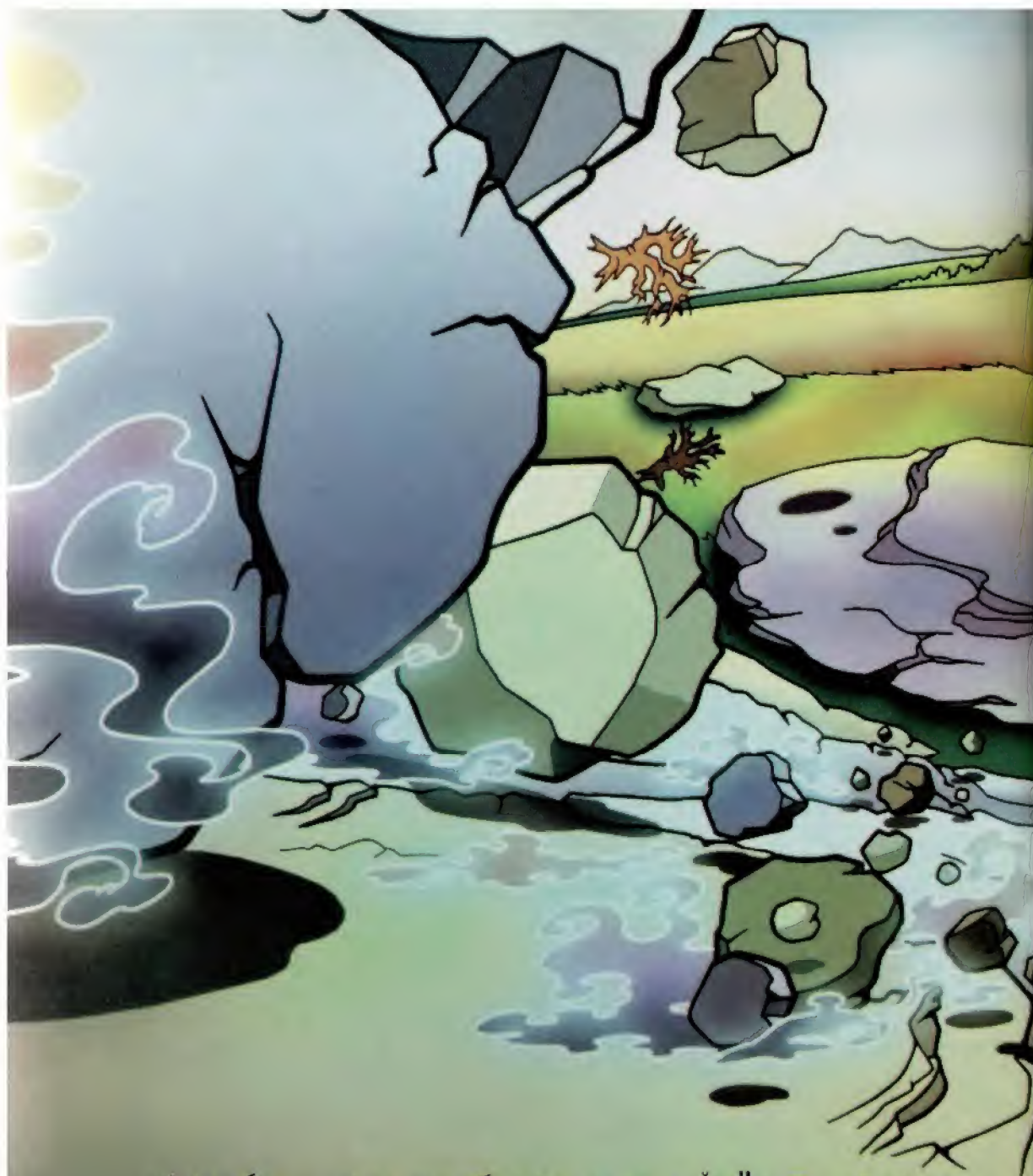
ئەسفەندىار بەسۈپا كەيەۋە بەرەۋ زابول پەرىكەۋت. كاتىك گەيىشتە لاي ھىرمەند بە  
 بەھمەنى كۆپى وت: "پرو بەرۈستەم بلى بۇ لاي ئىمە بىت." بەھمەن جلىكى  
 پاشايانەى لەبەر كىردو لەھىرمەندەۋە پەريەۋە ھەتا بەشۈيىنى راۋى زال و رۈستەم  
 گەيىشت. كاتىك كە بەھمەن بەژن و بالاي بەھىزى رۈستەمى بىنى، لەيىرى خۇيدا وتى:  
 "ئەگەر باۋكم لەگەل ئەۋدا بەشەر بىت، بەدلىيايىيەۋە رۈستەم سەردەكەۋىت، كەۋايە  
 باشتىر ۋايە پىلانكى بۇ بگىرم و بەۋ شىۋەيە لەناۋى بېم."





هەر به و بۆنەشەو و چوو سەر کیویکی بەرزو بەردیکی گەرە بەرەو رۆستەم تل  
 کردەو و. هاوڕییانی رۆستەم کاتیک که بەردەکیان دی هاواریان کردو هەلاتن.  
 بەلام رۆستەم لەجیگای خۆیدا راوەستاو بە پشتی قاچی ئاراستە ی بەردەکی  
 بەرەو لایەکی دیکە گۆری. کاتیک که بەهمەن دیتی پیلانەکی سەر نەکەوت.  
 چوو بۆ لای رۆستەم و پەیامەکی باوکی پێ گەیاند.





رۆستەم وتى: "سلاوى من بە باوكت بگەيەنەو پەيامى پى بگەيەنە كە  
كەس ناتوانىت دەست و لاقى من بىەستىتەو. "بەھمەن بۆ لای باوكى  
گەرايەو ھەموو شتىكى بۆ گىرايەو.

ئەسفەندىيار ئەم جارى بەسوپاي سەد ھەزار كەسى خۇيەو لەرووبارى  
 ھىرمەند پەريەو. رۆستەم بەرەو پيشوازي چوو و بەخىرھاتنى كرد.  
 ئەسفەندىيار وتى: "ئەي رۆستەم با قۇلبەستت بىكەم و بەقۇلبەست  
 كراويى بۇ لاي باوكم بىتبەم، دۇنيا بە كە رىگا نادەم كەس تاللىك لەقزىشت  
 ھەلكەنى. چونكە ئەو كات من دەبمە پاشاۋ ھەر شتىكت بویت بوۋ  
 دەكەم.







رۆستەم وتى: "هەتا زىندوو بىم ناھىلەم كەس قۆلبەستەم بىكات."  
ئەسفەندىيار وتى: "كەوايە خۆت بۇ شەپ ئامادە بىكە. سىبەي رۆژ  
لەتەنىشت رووبارى ھىرمەنددا يەكتىرىن دەيىنىنەو. رۆستەم  
نىگەرەن بوو و بۇ شۆيىنەكەي خۆي گەرايەو.



روژى دواتر رۆستەم و ئەسفەندىار لە پال ھىرمەنددا بەرمو رووى يەكتر وەستان. رۆستەم بە ئەسفەندىارى وت: "تۆ ھىشتا لاوى و خەرىكى تووشى ھەلەيەكى گەورە دەبى. من شەسەد سال تەمەنمە. لەگەل پاشا و دەريارىكى زۆردا شەرم كردووہ... ھەر لەو رىگايەوہ كە ھاتووى، بگەرئوہ." ئەم قسانە بەگوئى ئەسفەندىاردا نەچوو و جەنگىكى قورس لەنيوانياندا ھاتە ئاراوہ. تىك ھەلچوونەكان دەستىيەكرد. ئەو دووانە ئەوئەندە پىكەوہ شەريان كرد كە شمشىرەكانىن شكاو بە نىزەو گورز درىزەيان بەشەرەكەيان دا، بەلام نىزەكانىش شكا. رۆستەم تىروكەوانەكەى ئامادە كردو ئەسفەندىارىش بە تىروكەوانەوہ بەرمو رۆستەم تىرى ھاويشت، لەيەك كاتدا دەيان تىريان بەرمو يەكترىن ھاويشت. تىرەكان لەشى رۆستەم يان دادرى، بەلام بەھوى ئەوہى كە ئەسفەندىار گيان پۆلا بوو، ھىچ تىرىك نەيتوانى برىندارى بكات. رۆستەم بەخىرايى لەرەخش دابەزى و چووہ بان بەرزايى كىو و ھاواری كرد: "ھەى ئەسفەندىار ئىستا ئىتر ھەوا لىل بووہ، بەرمەيانى سبەى روژ سەرلەنوئى لەتەنىشت رووبارى ھىرمەنددا يەكترىن دەبينىنەوہ." ئەسفەندىارىش كە ماندوو ببوو، رازىبوو گەرايەوہ بۆ كەمپەكەى.













سىمۇرغ وتى: "ئەگەر بەللىن بەدى كە لەخۇبايى نەيىت پىت دەللىم". رۇستەم سويندى  
خوارد. سىمۇرغ وتى: "لەم دارە گەزە لقىك پېرەوۋە دوو تېر بەسەر يەكەوۋە بېسەتە. بەلام  
سېبەى داوا لەئەسفەندىار بىكە كە لەشەر كىردن دەست ھەلىگىرەت. ئەگەر مىلى پى نەدا  
بەكەوانەكەت ئەم تېرە بەرەو ئەسفەندىار بەاويژە. لەبىرت نەچىت كە ئەسفەندىار پالەوانىكى  
دلوۋقانەو ئەگەر بىويستايە دەيتوانى ئەمروۋ بىكوزى، كەوايە كاتىك سەر كەوتى  
لەكەلىدا بەدلوۋقانەوۋە ھەلسوۋكەوت بىكە." پاش ئەو گىفتوگۈيە سىمۇرغ  
ھەلفرىۋى و لەۋى دوور كەوتەوۋە.







سبەه‌ی رۆژەکه‌ی کاتیك که رۆسته‌م و ئەسفەندیار  
بەرەو پووی یەکتەر وەستان، ئەسفەندیار  
بەسەر سوورمانەوه وتی: "زێل چ ئەفسوونیکێ کردووه  
که تۆ به‌و شیوه‌یه‌ ته‌ندروست ماویته‌وه، ئەگینا هەر ئیستا  
دەبێ بچیتە چال!" رۆسته‌م وتی: "بۆ ره‌زای خوا دەست  
له‌شەڕ هەلبگره‌. هەرچی سامان و سه‌روه‌تم هه‌یه‌ پێتی دده‌م  
و خۆم ده‌چمه‌ لای پاشا گوشتاسب." ئەسفەندیار وتی:  
"ده‌بینم که ترس سه‌رتاپای گیانته‌ی داگرتووه‌! خیراته‌ر  
ئاماده‌ی جه‌نگ به‌و زیاتره‌ له‌وه‌ قسه‌ مه‌که‌." رۆسته‌م تیریکی  
خسته‌ نێو که‌وانه‌که‌ی و وتی: ئەسفەندیار ده‌ست له‌شەڕ  
هه‌لناگریت و ناشتی ناکه‌یت؟، له‌وه‌دا من به‌ر پرسیار نیم!"  
به‌و شیوه‌یه‌ تیری ته‌قاند. تیر به‌خیراییه‌کی زۆر چاوی  
ئەسفەندیاری کون کرد. له‌ناکاوه‌ دنیا له‌به‌ران به‌ر ئەسفەندیاردا  
تاریک و لێل بوو و له‌ئەسپه‌که‌ی که‌وته‌ خواره‌وه‌و له‌سه‌رخۆی  
چوو. به‌همه‌ن و په‌شوته‌ن بۆی ئەسفەندیار، هاتنه‌ سه‌ر  
ئەسفەندیار و ده‌گریان.

رۆستەمىش لەپال ئەسفەندىيار دانىشت و گريا. ئەسفەندىيار وتى: "ئەي پالەوان  
 مەگرى كە تۆ ھىچ تاوانىكت نىيە، باوكم بۆ ئەوھى كە تەخت و بەختەكەي  
 بپارىزىت منى بۆ شەر لەگەل تۆ نارد كە بكوژىم، ئىستا داوات لى دەكمە ئاگات  
 لەكۆرەكەم، بەھمەن بىت و ھونەرى شەرکردن و مەردايەتى فیربەكە. رۆستەم  
 بەلىنى بەئەسفەندىيار دا كە وەكوو كۆپى خۆي ئاگای لەكۆرەكەي بىت. پاش  
 ماوھەك ئەسفەندىيار گيانى دەرچوو و مالئاواي لەزبان كرد. رۆستەمىش  
 سوپاي بە پەشوتەن سپاردو لەگەل خۆي بەھمەنى بۆ ناوچەكەي  
 خۆيان برد.  
 كۆتايى





# رۇستەم ۋە ئەكۋانى دىۋ

شاكارىكانى ئەدەبىياتى ئىرانى بۇ مىتالان ۋە تازەلاۋان

ئەنۋىسىنى ئۆمىتى پەناھى نازەر  
ۋىشەكىش: ئەمىر ئەكبەر







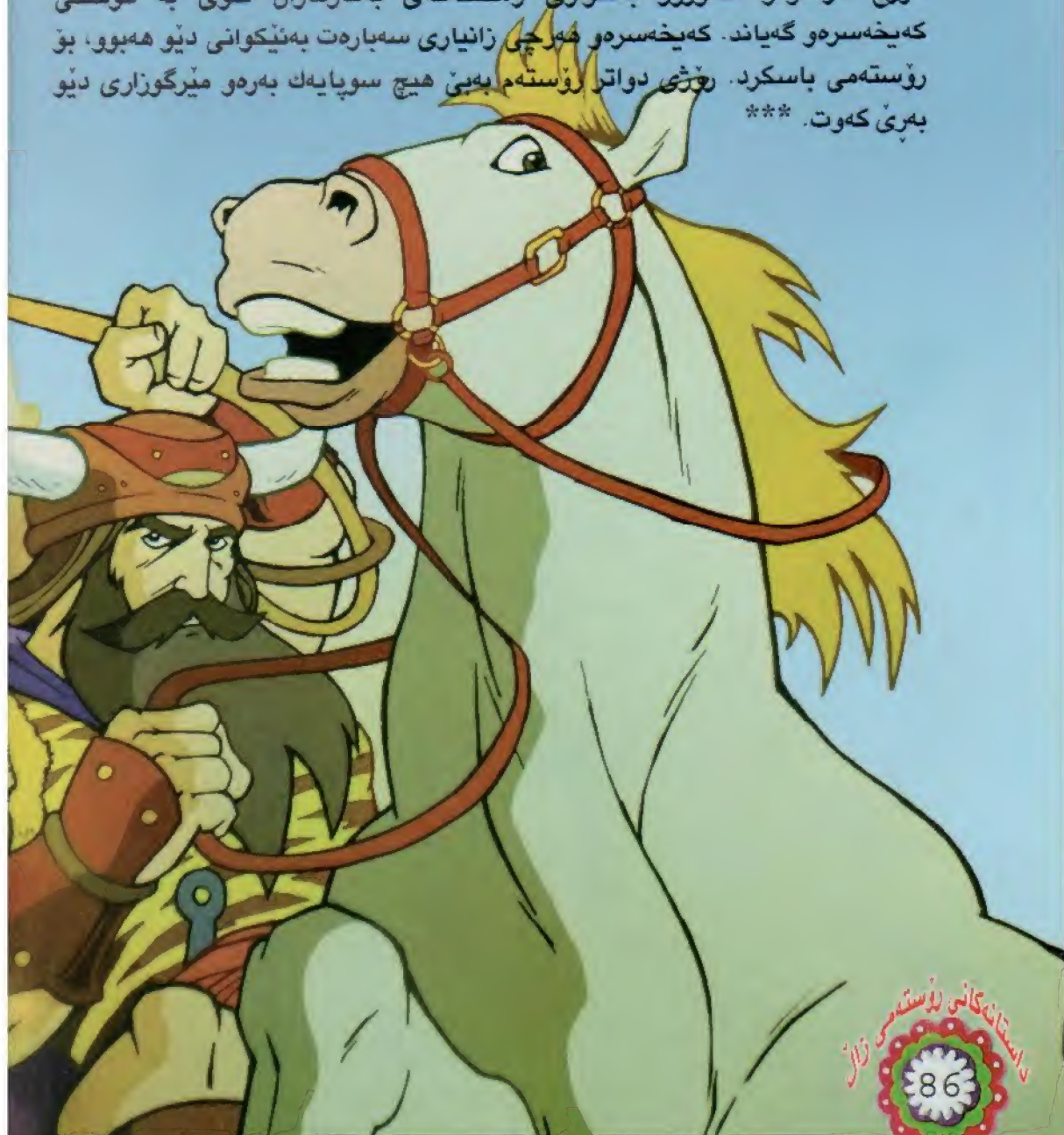
رۆژىك لەرۆژان كەيخەسرەو پاشاي ئيران لەكوشكەكەيدا  
 ئاھەنگى ئەگىر. چەند پالەوانىكى وەكوو گودەرز، تووس،  
 بۆرزىن، گۆستەھم، گىو، رۆھام، خەرادو گورگىنىش لەو  
 ئاھەنگەدا بەشدار بوون. ھەمووان خەرىكى رابواردن بوون،  
 كە لەناكاو سەرۆكى شوانەكانى كۆشك بەپەلەو شلەراو ھاتە  
 ژوورەو وتى: "ئەي خاوەن شكۆ بەھانامانەوە بىن! چەند  
 رۆژە ئازەلىكى سەير كە وەكوو كەرەكئوى واىەو رەنگى  
 لەشى زىرپىيە، بەلام زۆر گەورەيەو ھىرش دەكاتە سەر  
 رەوكانمان و بەددانى تىژى خۆي ئەسپەكانمان پارچە  
 پارچە دەكات." كەيخەسرەو وتى: "دەنيام لەو كە ئەو ئازەلە  
 كەرەكئوى نىيە، چونكە كەرەكئوى زۆرى بەسەر ئەسپدا  
 ناشكىت. لەوانەيە ئىكوانى ديو بىت كە لەو دەوروپەردا  
 دەژى." دواتر روى كردە پالەوانەكان و پىيانى وتى:  
 "كامتان دەتوانى بۆ شەرى ئىكوانى ديو بروت؟"  
 پالەوانان بى دەنگەيان لى كرد. كەيخەسرەو وتى:  
 "پىم واىە تەنھا رۆستەم دەتوانى ئىكوانى ديو  
 ببەزىنيت."





دواتر نامەيەكى نووسى و بۇ رۇستەمى ئارد. كەيخەسرەو لەو نامەيدا نووسى: "ئەي پالەوانى پالەوانەكان، ئىكوانى دىو وەكوو لافا و ھەلچووە. ئەمرو ھىرشى كردۆتە سەر ئىمە، ئەگەر دەست لەسەر دابىن و كارىك نەكەين بەدلىيايىمە سبەي رۆژ ھىرش دەكاتە سەر شارەكانى ئىران و خەلكى ئەم مەلەبەندە. داوات لى دەكەم بەخىرايى خۆت بەئىرە بگەيەنيت."

كاتىك رۇستەم نامەي كەيخەسرەوى بەدەست گەيشت و خويندىەو، بەخىرايى خۆي گورج كردهو و شەورۆژ بەسواری رەخشەكەي بەغارغان خۆي بە كۆشكى كەيخەسرەو گەياند. كەيخەسرەو ھەرچى زانىارى سەبارەت بەئىكوانى دىو ھەبوو، بۇ رۇستەمى باسكرد. رۆژى دواتر رۇستەم بەئى ھىچ سوپايەك بەرەو مېرگوزارى دىو بەرى كەوت. \*\*\*



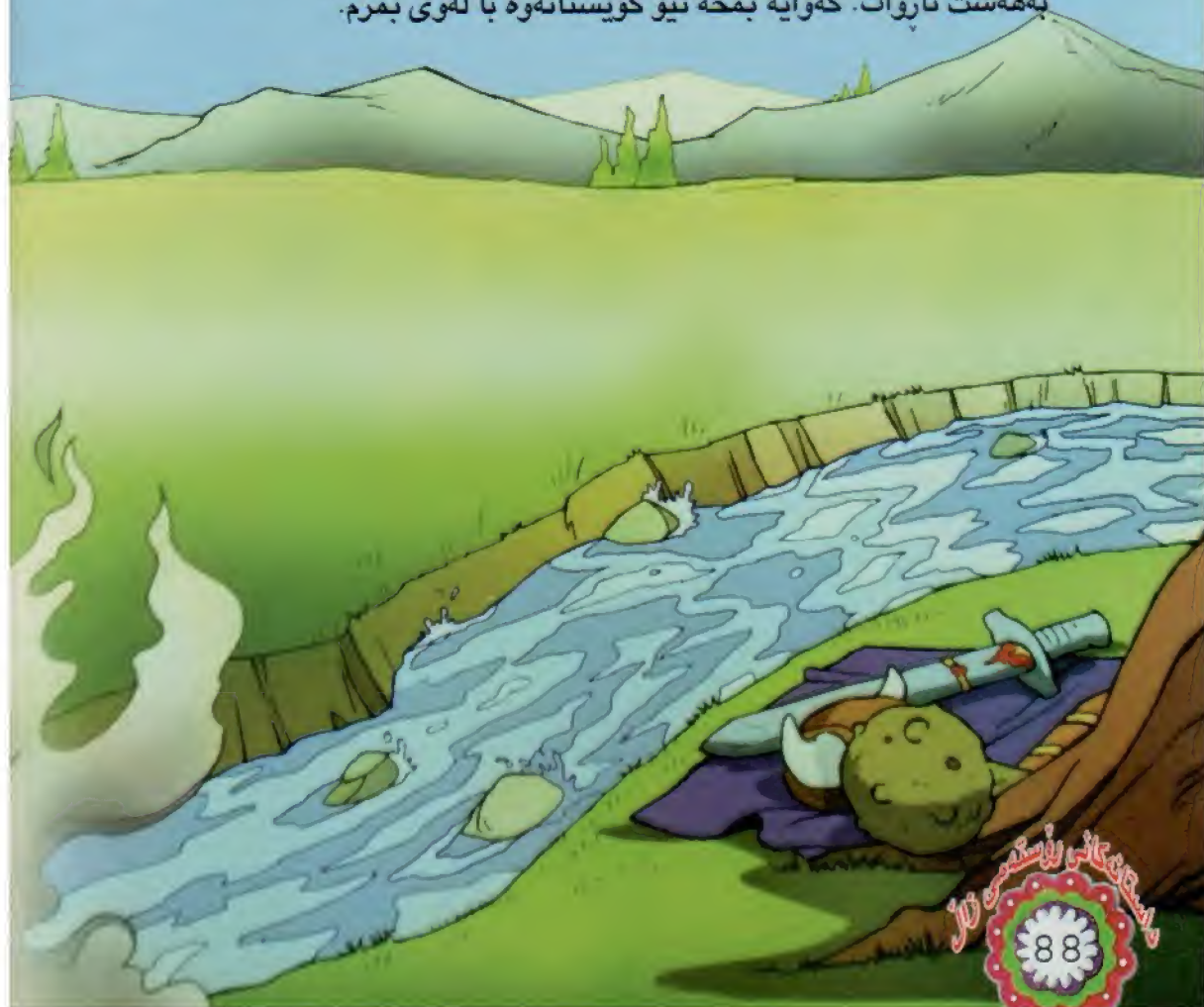


رۆستەم چەند رۆژ رینگای بېرى تا بەر مېرگوزارە گەيشت. رۆستەم ويستی پشوويەك  
 بدات كە لەناكاو ديو وەكوو با لەبەرچاويەو تېپەر بوو. رەخش بەدواي ديودا غاري دا.  
 ديو بۆ ماوەي رۆژيكي تەواو بەدەشت و دەرا رۆستەمي بەدواي خويدا كيشتا. بەلام  
 لەناكاو لەبەرچاوي رۆستەم كە كەوتبوو هەناسە  
 بركي، راوەستا.



رۆستەميش كە زۆر ماندوو بوو،  
 لەرەخش دابەزي. نانكي خوارد و لەپال  
 كانياويكدا خەوت. پاش كاتر ميريك  
 ئيكواني ديو سەرلەنوي پەيدا بوو و دەو  
 ورنە ورنە چوو سەر سەري رۆستەم.

رهخس حیلاندى، بهلام ئىكوانى دىو بهخیرایی رۆسته می بهرز کردودو لهسهر سهری  
 خۆیدا رایگرت. رۆسته م لهیری خۆیدا وتی: "ئیتتر ئەمه کۆتایی ریگایه. ئەو هه مووه  
 تیکۆشهری و ئازایه تیه به کۆتایی گه یشتوو. ئیستا ئیتتر ده بی مالئاوایی له دونیا بکه م.  
 نه فرهت له من که بی ئەقلیم کرد. ده بی لهحه شارگه یه کدا بخه و تمایه! بۆ ئەوهی دىو  
 نهیتوانیایه بمدۆزیتوه!" دىو زهرده خه نه یه کی لی داو وتی: "ده بینم که له ترسانا  
 شیت بووی و سوور هه لگه راوی و وراوه ده که ی؟! پیم وابوو که رۆسته م به قه د  
 زۆرده که ی عه قلیشی هه یه. به راست تۆ بۆ ئەوه نده به دواى شه رو خوین رشتندای؟!"  
 رۆسته م ویستی قسه یه ک بکات که ئىکوانى دىو وتی: "خیراکه بلی، بزانه م چه ز ده که ی  
 بتخه مه نیو کوستانه وه یان بتخه مه نیو ده ریا؟ چه ز له کامیان ده که ی؟" "رۆسته م  
 تۆزیک ییری کردودو وتی هه رچی بلیی به دیو، پیچه وانه که ی به ریوه ده بات. ئەگه ر  
 بکه ومه نیو ده ریا له وانه یه رزگارم بیت." دىو وتی: "خۆ له ترسا زمانت وشک بووه،  
 زوکه هه لی بژیره!" رۆسته م وتی: "بیستوو مه که سیك که له ده ریادا به مریت بۆ  
 به هه شت ناروات. که وایه بمخه نیو کوستانه وه با له وی به رم."

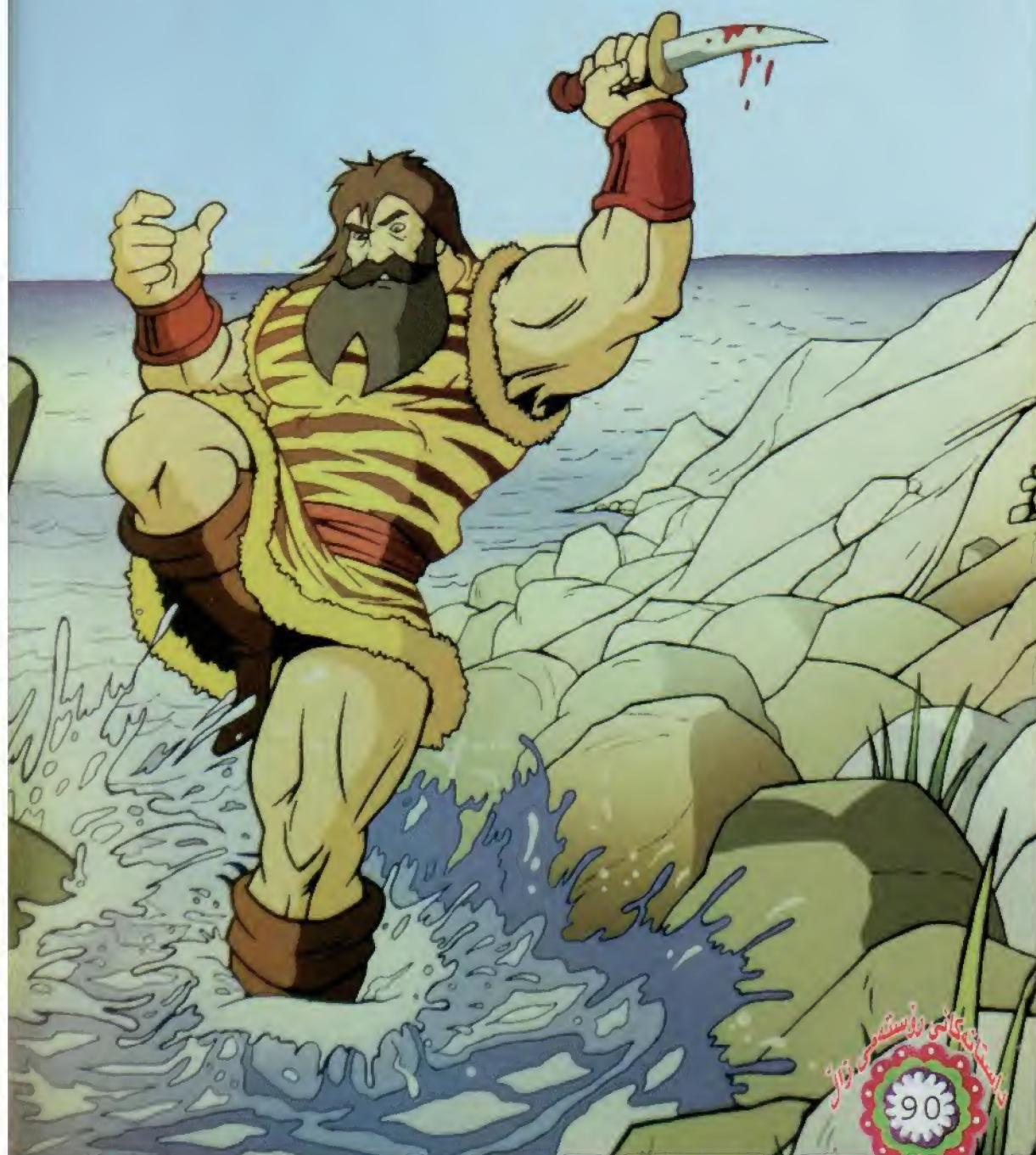








دیو زهردخه نهیه کی لی داو وه کوو با رۆسته می برده سهر ده ریاو له ئاسمانه وه خستیه  
نیو ده ریاو ده. پاشان نه راندی و قاقایه کی لیداو ون بوو. پاش ساتیک کوسه ماسیه  
برسیه کان رۆسه میان بینی و وه کوو گورگی درنده هیرشیان کرده سهری که بیخون.  
رۆسته م شمشیره که ی له کیلانه که ی دهرکیشاو بی و چان له گه لیاندا شه ری دهر کرد.





رۆستەم خۆی گەیانده پال کەنارەکانی دەریاو گەرایەوه بو پال کانیاوەکە. تەواوی  
کەلوپەلەکە ی لەویدا بوو، بەلام رەخش لەویدا نەبوو. کەلوپەلەکە ی هەلگرت و بەرهو  
ئەویەری دەشتەکە بەریکەوت.





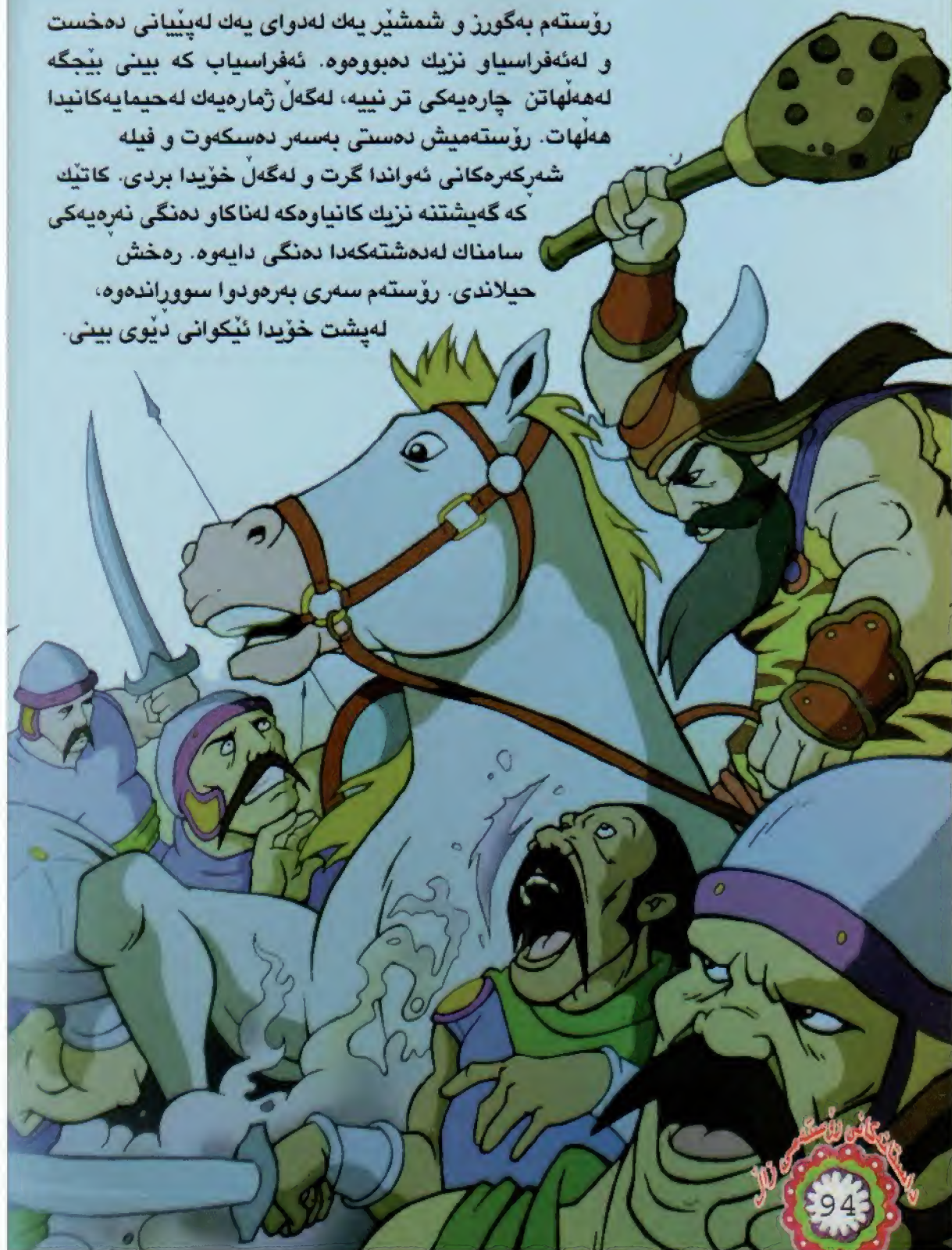


پاش ماودیهك ردهیهك ئەسپی بینی، رهخشیش لهناویاندا بوو و خهريك بوو دهلهوهرا. ردهو ئەسپهكه هی ئەفراسیاب پاشای تورانیهكان بوو. ئەفراسیاب و سەدان كهس لهسەربازان و حیمایهكانی لهو نزیکانهدا كهمیکیان دروست کردبوو. رۆستهه وردە وردە خۆی بهردهو ئەسپهكه گهیاندا. بازی برده سەر رهخش و لهگهڵ خۆیدا ردههكهی بهردو ئێران برد. کاتیک كه شوانی ردههكه رۆستههی بینی لهترسانا ههلهات و سەربازەکانی ئەفراسیابی ناگادار کردوه. ئەفراسیاب توورە بوو و فەرمانی هێرشی به سەربازەکانی دا. سەربازەکان سوواری فیلی جهنگی بوون و بهردو رۆستهه تاویاندا. رۆستهه کاتیک كه ئەفراسیاب و سەربازەکانی بینی ردهو ئەسپهکانی لهبیر بردهوهو بهغار بهردو ئهوان چوو.





رۆستەم بەگورز و شمشیر يەك لەدواي يەك لەپيانی دەخست  
 و لەئەفراسیاو نزیک دەبوووه. ئەفراسیاب کە بینی بێجگە  
 لەهەلەاتن چارهیهکی تر نییه، لەگەڵ ژمارهیهك لەحیمایهکانیدا  
 هەلەات. رۆستەمیش دەستی بەسەر دەسکەوت و فیلە  
 شەڕکەرەکانی ئەواندا گرت و لەگەڵ خۆیدا بردی. کاتی  
 کە گەیشتنە نزیک کانیاوهکە لەناکاو دەنگی نەرەیهکی  
 سامناک لەدەشتەکهدا دەنگی دایهوه. رهخش  
 حیلاندى. رۆستەم سەری بەرەودوا سووراندوه،  
 لەپشت خۆیدا ئیکوانی دیوی بینی.









دوای کاترمیریک رۆستەم بەهەموو دەسکەوتە جەنگیەکان، رەوێکانی ئەسپ و  
فیلەکانی ئەفراسیابەو بەرەو ئێران بەرێ کەوت. کاتی کە یخەسەرەو هەوالی  
سەرکەوتنی رۆستەمی بیست، فەرمانی دا بۆ پیشوازی کردن لەرۆستەم شار  
چراخانێ بکەن و پیرازیننەو لەهەموو شوێنیک جەژن و شایی و هەلپەڕکی  
بگێرن.

دواتر بۆ خۆی بۆ پیشوازی کردن لەرۆستەم بۆ  
دەروازەی شار چوو. رۆستەم بۆ ماوەی دوو هەفتە  
لەکۆشکی کە یخەسەرەو دا میوان بوو. ئەو هەموو  
بەسەرماوەی خۆی بۆ پاشا گێرایەو. کە یخەسەرەویش  
بەهۆی ئازایەتی رۆستەمەو وەک پاداشت ئالتوونیک  
گران قیمەتی پێ پیشکەش کرد.

کۆتایی

